

Activering en opleiding van werklozen

Elementen van evaluatie van een aantal RVA-maatregelen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Doel van de studie	5
1.2 Achtergrond	5
1.3 Methodologie	7
1.3.1 Doelgroep en vergelijkingsgroep	7
1.3.2 Definities	8
1.3.3 Structuur van de studie	11
2. Activa	12
2.1 Beschrijving van de maatregel	12
2.2 Profiel van de doelgroep	13
2.3 Situatie na 12 maanden	14
2.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	14
2.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	15
2.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	16
3. SINE	18
3.1 Beschrijving van de maatregel	18
3.2 Profiel van de doelgroep	19
3.3 Situatie na 12 maanden	20
3.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	20
3.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	22
3.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	23
4. Doorstromingsprogramma's	24
4.1 Beschrijving van de maatregel	24
4.2 Profiel van de doelgroep	25
4.3 Situatie na 12 maanden	26
4.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	26
4.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	27
4.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	28
5. Collectieve beroepsopleiding	29
5.1 Beschrijving van de maatregel	29
5.2 Profiel van de doelgroep	30
5.3 Situatie na 12 maanden	31
5.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	31
5.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	32
5.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	33
6. Individuele beroepsopleiding	35
6.1 Beschrijving van de maatregel	35
6.2 Profiel van de doelgroep	35
6.3 Situatie na 12 maanden	36
6.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	36
6.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	37
6.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	38
7. Middenstandsopleiding	40
7.1 Beschrijving van de maatregel	40
7.2 Profiel van de doelgroep	40
7.3 Situatie na 12 maanden	41
7.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep	41
7.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep	42
7.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid	43

8. Studies en opleidingen aanvaard door directeur.....	44
8.1 Beschrijving van de maatregel.....	44
8.2 Profiel van de doelgroep.....	45
8.3 Situatie na 12 maanden.....	46
8.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	46
8.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	47
8.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid.....	48
9. Studies knelpuntberoepen.....	49
9.1 Beschrijving van de maatregel.....	49
9.2 Profiel van de doelgroep.....	50
9.3 Situatie na 12 maanden.....	51
9.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	51
9.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	52
9.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid.....	53
10. Studies met volledig leerplan.....	54
10.1 Beschrijving van de maatregel.....	54
10.2 Profiel van de doelgroep.....	55
10.3 Situatie na 12 maanden.....	56
10.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	56
10.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep.....	57
10.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid.....	58
11. Samenvatting en conclusies.....	60

1. Inleiding

1.1 Doel van de studie

Deze studie heeft als doel het aanbrengen van elementen voor de evaluatie van de effectiviteit van de belangrijkste activeringsmaatregelen (inclusief een aantal opleidingsmaatregelen) die minstens gedeeltelijk tot de bevoegdheden van de RVA behoren. Daartoe wordt nagegaan in welke mate geactiveerden na het beëindigen van hun activeringsperiode (in het tweede semester van 2010) al dan niet afhankelijk blijven van de werkloosheidsverzekering.

De vraag of men al dan niet terugvalt op een werkloosheidsuitkering na een periode van deelname aan een activeringsprogramma of opleiding staat dus centraal in de beoordeling. De maatregelen die besproken worden in deze studie richten zich immers (grotendeels) op uitkeringsgerechtigde werklozen. Het uiteindelijke doel van de aangeboden activeringssystemen is hen uit de werkloosheid te helpen, door hun kansen op de reguliere arbeidsmarkt te verhogen (door middel van het opbouwen van werkervaring of het volgen van opleidingen). Wanneer deze werklozen, nadat ze geactiveerd werden, een werkloosheidsuitkering ontvangen, kunnen we zeggen dat het opzet (nog) niet geslaagd is. Tot op zekere hoogte geldt het omgekeerde eveneens: indien een periode van activering of opleiding leidt tot de vermindering van de terugkeerkans naar werkloosheid, is minstens een deel van het opzet geslaagd. Deze invalshoek geeft ons dus op onrechtstreekse wijze een indicatie over het effect van de verschillende maatregelen.

Deze werkwijze laat ons toe om de effectiviteit van de maatregelen te beoordelen op basis van beschikbare administratieve RVA-gegevens. Informatie over de exacte socio-economische situatie van personen bij wie de band met de RVA na hun activeringsperiode is opgehouden te bestaan, is daardoor wel beperkt. Conclusies omtrent het activerend effect in strikte zin, namelijk (her)tewerkstelling in het reguliere arbeidscircuit, zullen dus steeds in het licht van deze beperking gezien moeten worden.

1.2 Achtergrond

Deze studie focust zich op een aantal federale activeringsmaatregelen die via de RVA uitgevoerd worden. Het gaat hierbij enerzijds om maatregelen waarbij de RVA voor bepaalde groepen van uitkeringsgerechtigde werklozen een deel van de loonkosten voor zijn rekening neemt wanneer een werkgever hen in dienst neemt (activering van de werkloosheidsuitkering). Anderzijds gaat het om maatregelen waarbij de RVA een vrijstelling verleent aan uitkeringsgerechtigde werklozen die bepaalde (beroeps)opleidingen volgen, al dan niet ingericht door de diensten van de gemeenschappen en de gewesten voor arbeidsbemiddeling en opleiding.

De studie heeft geenszins de bedoeling om het volledige spectrum aan activeringsmaatregelen in België te behandelen. Een aantal federale activeringsmaatregelen die onder de bevoegdheid van de RVA vallen worden buiten beschouwing gelaten omdat de effectiviteit van die maatregelen via een andere methode beoordeeld dienen te worden dan dewelke gebruikt voor deze studie (zie verder). Verder laten we ook de activeringsmaatregelen die onder de bevoegdheid vallen van de OCMW's, de gemeenschappen en de gewesten buiten beschouwing.

Met betrekking tot die laatste is het nuttig te weten dat vóór de oprichting van de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling (1989) de volledige bevoegdheid voor de herinschakeling van werklozen op de arbeidsmarkt bij de RVA lag. Sindsdien werd een belangrijk deel van deze bevoegdheden overgeheveld naar de gewesten. Een aantal

maatregelen bleef echter federaal. Ook die bevoegdheden zullen binnenkort echter grotendeels overgeheveld worden naar de gewesten in het kader van de 6de staatshervorming. Een korte historiek kan helpen deze evolutie en de rol van de RVA in de Belgische activeringspolitiek te kaderen. De maatregelen die aan bod komen in deze studie staan in vet.

In de jaren '70 hadden de voorlopers van de activeringsstelsels, zoals het stelsel van de tewerkgestelde werklozen (TWW), de tewerkgestelde mindervalide werklozen, het Bijzonder tijdelijk kader (BTK) en het Derde arbeidscircuit (DAC) reeds tot doel werklozen (opnieuw) in te schakelen op de arbeidsmarkt.

Om verschillende maatschappelijke en conjuncturele evoluties het hoofd te kunnen bieden werd vanaf het midden van de jaren 80 ingezet op een echte actieve begeleiding van werklozen, met diverse maatregelen die zich richtten op werklozen die de meeste moeite hadden om een job te vinden.

In die periode werden ook de **vrijstellingen voor het volgen van bepaalde opleidingen** ingevoerd. Deze vrijstellingen kunnen beschouwd worden als activeringsmaatregel omdat het uiteindelijke doel hetzelfde is als bij tewerkstellingsmaatregelen. Het volgen van een opleiding moet namelijk leiden tot het faciliteren van de (her)inschakeling op de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij o.a. om vrijstellingen voor het volgen van individuele en collectieve beroepsopleidingen, studies met een volledig leerplan, studies die voorbereiden op een knelpuntberoep, studies en opleidingen die aanvaard werden door de directeur van het werkloosheidsbureau en middenstandsopleidingen. Deze vrijstellingen bestaan tot op de dag van vandaag.

In 1987 werden de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen (PWA's) opgericht. Zij gaven werklozen de mogelijkheid om (binnen welbepaalde toegelaten activiteiten) een beperkt aantal uren te presteren voor rekening van particulieren, lokale overheden en verenigingen uit de niet-commerciële sector. Dat stelsel is vooral gericht op werklozen die moeilijker herin te schakelen zijn in de gewone arbeidscircuits. Boven een bepaald aantal regelmatig gepresteerde uren werden die PWA-werknemers indertijd op hun beurt vrijgesteld van de inschrijving als werkzoekende. Het systeem bestaat in aangepaste vorm nog steeds. Sinds de invoering van het systeem van de dienstencheques in 2004 is de toepassing ervan beperkter. Huishoudelijke taken werden immers grotendeels in het systeem van de dienstencheques ondergebracht. Het PWA wordt in het vervolg van deze studie buiten beschouwing gelaten.

In de jaren '90 speelt de RVA opnieuw een hoofdrol bij de herinschakeling van werklozen. De reeds bestaande maatregelen werden aangevuld met verschillende formules op het vlak van activering. De nieuwe activeringsformules bestonden uit het omvormen van de werkloosheidsuitkering in loonsubsidie; de uitkering wordt afgetrokken van het nettoloon betaald door de werkgever. In tegenstelling tot de voorgaande activeringsformules werden de geactiveerde werknemers echter opgenomen in het gewone arbeidscircuit. De eerste formule dateert van eind 1995: de eerste-werkervaringsovereenkomsten. Andere formules waren de **doorstromingsprogramma's**, de dienstenbanen, de **sociale inschakelingseconomie-overeenkomsten** (SINE), de begeleidingsuitkeringen.

De (her)inschakelingsrol van de RVA werd nog versterkt in de loop van de jaren 2000. Onder druk van de Europese Unie werd de activering van de werkloosheidsuitkeringen een van de belangrijkste opdrachten van de RVA. In 2002 verving het **Activaplan** talrijke uiteenlopende reeds bestaande activeringsmaatregelen. Dat plan combineert de vermindering van sociale bijdragen die wordt toegekend aan de werkgevers en de

activering van de uitkeringen in de vorm van loonsubsidie. Het richt zich niet alleen tot de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen maar ook tot andere (niet-vergoede) ingeschreven werkzoekenden met als doel de langdurige werkloosheid te bestrijden.

Recenter voerde men het win-win aanwervingsplan in (2010-2011), in feite een variant van het Activaplan. Hoewel het een maatregel was met een zeer grote impact wordt hij in deze studie buiten beschouwing gelaten. We analyseren immers een cohorte geactiveerden wiens activeringsperiode in de tweede helft van 2010 eindigde. De meeste contracten in het kader van win-win waren op dat moment echter nog lopende.

1.3 Methodologie

Dit deel gaat in op de methodologie die gehanteerd werd om de effectiviteit van de geanalyseerde maatregelen te meten. Eerst wordt uitgelegd op welke manier de effectiviteit van de maatregelen beoordeeld wordt (namelijk door gebruik te maken van een vergelijkingsgroep). Vervolgens worden voor een goed begrip een aantal concepten verklaard die de basis vormen voor de aanpak van deze studie. Tenslotte wordt ook nog de structuur weergegeven.

1.3.1 Doelgroep en vergelijkingsgroep

Zoals reeds uitgelegd in “1.1 Doel van de studie”, beoordeelt deze studie de effectiviteit van een aantal activerings- en opleidingsmaatregelen door na te gaan in welke mate geactiveerden al dan niet terugvallen op een werkloosheidsuitkering een jaar na het beëindigen van hun activeringsperiode. Die populatie bestaat uit alle personen wiens activering eindigde in het tweede semester van 2010.

Om te beoordelen of de activerings- of opleidingsperiode een invloed gehad heeft op de op de terugkeerkans naar werkloosheid¹ zou men eigenlijk moeten kunnen terugkeren in de tijd en nagaan wat zou gebeurd zijn indien onze populatie tijdens dezelfde periode niet geactiveerd was geweest. Dit is uiteraard niet mogelijk. Dat probleem kan echter omzeild worden door te werken met een vergelijkingsgroep.

Een vergelijkingsgroep is een groep werklozen die hetzelfde profiel heeft als de onderzochte populatie, maar die op één fundamenteel punt van hen verschilt. In het kader van deze studie is dat hun activeringshistoriek. Die is bij de werklozen die in deze studie deel uitmaken van de vergelijkingsgroep namelijk onbestaande, terwijl de leden van de doelgroep geselecteerd werden net omwille van het feit dat ze een periode van activering of opleiding achter de rug hebben. Voor het overige bezitten de leden van beide groepen dezelfde kenmerken. Door na verloop van tijd de blijf-, terugkeer- en uitstroomkansen in doelgroep en vergelijkingsgroep met mekaar te vergelijken isoleert men dus tot op zekere hoogte de invloed van het ene kenmerk waarop beide groepen van mekaar verschillen.

Concreet werd een vergelijkingsgroep samengesteld op basis van een zogenaamde gestratificeerde aselechte steekproef. Dit wil zeggen dat we de populatie opgedeeld hebben in verschillende deelpopulaties (strata) op basis van een aantal relevante kenmerken. Vervolgens werden willekeurig om en bij de 5 000 personen geselecteerd uit de populatie werklozen van het tweede semester van 2010, zodanig dat de verhouding van de verschillende strata in de vergelijkingsgroep dezelfde is als die in de doelgroep.

¹ In deze studie worden personen als werkloos beschouwd wanneer ze tot één van de volgende categorieën behoren: UVW-WZ na voltijdse of deeltijdse arbeidsprestaties of na studies, werklozen met bedrijfstoeslag, vrijgestelde werklozen omwille van sociale of familiale moeilijkheden, vrijgestelde oudere werklozen. Wanneer zij een opleiding volgen, worden ze in het kader van deze studie beschouwd als zijnde niet werkloos, zoals de personen die geactiveerd zijn.

Volgende kenmerken werden gebruikt voor het definiëren van de strata: gewest, geslacht, leeftijd, werkloosheidsduur, uitkeringscategorie, studieniveau en nationaliteit.

1.3.2 Definities

Geanalyseerde periode

De studie beoordeelt de effectiviteit van iedere maatregel op basis van het verschil in terugkeer- en blijfkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep 12 maanden na de referentiemaand. De referentiemaand is de maand waarin de activering eindigde (voor de doelgroep) of de maand van de basisobservatie² (voor de vergelijkingsgroep). Aangezien de selectie van de doelgroep en de vergelijkingsgroep plaatsvond tussen 1 juli 2010 en 31 december 2010, valt de observatiemaand dus steeds tussen juli 2011 en december 2011.

Geanalyseerde variabelen

De geanalyseerde variabelen geven de persoonstoestand weer van de leden van de doelgroep zoals hij geregistreerd was in de RVA-bestanden op het moment van de beëindiging van de activeringsperiode (uitgezonderd werkloosheidsduur: zie tabel 1.I). Voor de vergelijkingsgroep gaat het om de persoonstoestand op het moment van de basisobservatie gedurende het tweede semester van 2010.

Tabel 1.I Variabelen gebruikt voor het samenstellen van de vergelijkingsgroep en voor de analyse

Variabele	Waarden / Definitie
Gewest	Vlaams Gewest, Waals Gewest en Brussels Hfdst. Gewest
Geslacht	Man, vrouw
Leeftijd	< 30 jaar, 30-<50 jaar, 50 jaar en ouder
Werkloosheidsduur	De werkloosheidsduur betreft de statistische duur, dus op basis van administratieve gegevens. Activa, SINE en doorstromingsprogramma's: • doelgroep = laatst gekende duur voordat men instroomde in activering; • vergelijkingsgroep = duur op moment van de basisobservatie; • duur gereset na 12 opeenvolgende maanden zonder uitkering als vergoede werkloze (om te vermijden dat korte activeringsperiodes de duur al te veel beïnvloeden). Vrijstellingen voor het volgen van opleidingen: • doelgroep = duur op moment van beëindiging vrijstelling; • vergelijkingsgroep = duur op moment van de basisobservatie; • duur gereset na 3 opeenvolgende maanden zonder uitkering als vergoede werkloze.
Uitkeringscategorie	Samenwonende met gezinslast (cat A), alleenwonende (cat N), samenwonende zonder gezinslast (cat B)
Studieniveau	Laaggeschoold (geen diploma secundair onderwijs), middengespoold (hoogste diploma: secundair onderwijs), hoggeschoold (minstens een bachelor-diploma)
Nationaliteit	Belg, vreemdeling EU (27 lidstaten van de EU), vreemdeling niet-EU (alle andere landen)

² Met de maand van de basisobservatie wordt de maand van het tweede semester van 2010 bedoeld waarin de kenmerken vastgesteld werden op basis waarvan de leden van de vergelijkingsgroep geselecteerd werden.

Activering beëindigd

De doelgroep bestaat uit alle personen bij wie een activeringsperiode eindigde in het tweede semester van 2010. De selectie gebeurde op basis van het statuut. Enkel de personen bij wie de laatste betaling in een welbepaald statuut (Activa, SINE, doorstromingsprogramma's, vrijstelling voor opleiding) plaatsvond in het tweede semester van 2010 en die vervolgens tot 31 december 2011 niet meer terugkeerden naar dit statuut, werden geselecteerd. Het feit dat de activering geëindigd is betekent dus niet per definitie dat ze voltooid is. Personen wiens activeringscontract of opleiding voortijdig stopgezet werd (in die zin dat de wettelijk voorziene maximumduur niet volledig benut werd) maken eveneens deel uit van de doelgroep. Onderstaande tabel geeft de werkelijke activeringsduur weer van de leden van de doelgroep voor elk van de geanalyseerde maatregelen.

Tabel 1.II Verdeling naar totale activeringsduur van de doelgroepopulaties

	Activa	SINE	Doorstromings- programma's	Collectieve beroepsopleiding	Individuele beroepsopleiding	Middenstands- opleiding	Studies en opl. aanv. door directeur	Studies knelpuntberoepen	Studies volledig leerplan
1-3 maanden	5,8%	13,9%	4,4%	46,2%	30,1%	11,7%	29,2%	11,4%	27,0%
4-6 maanden	6,0%	6,5%	4,1%	23,9%	37,1%	14,5%	13,9%	6,8%	13,0%
7-12 maanden	9,3%	10,5%	23,5%	23,1%	26,2%	36,4%	26,5%	49,0%	32,0%
13-24 maanden	38,6%	15,5%	50,9%	6,0%	6,5%	18,4%	20,8%	16,9%	12,5%
25 maanden en meer	40,3%	53,6%	17,1%	0,8%	0,1%	19,0%	9,6%	15,9%	15,5%

Dit gegeven beïnvloedt de resultaten van deze studie gedeeltelijk. De gemeten effectiviteit zal hoogstwaarschijnlijk lager liggen bij maatregelen waar het aandeel onvoltooide activeringstrajecten groot is.

Tabel 1.III toont inderdaad aan dat bij een aantal maatregelen de terugkeer naar een werkloosheidsuitkering 12 maanden na het beëindigen van de activering heel wat groter is bij de werklozen die slechts gedurende een korte periode geactiveerd werden dan bij de werklozen met een langere activeringsduur.

Dat is onder meer het geval bij studies die voorbereiden op een knelpuntberoep en bij studies met een volledig leerplan, wat niet toevallig twee opleidingsmaatregelen zijn die meestal pas na één of meerdere schooljaren leiden tot een diploma (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de individuele beroepsopleidingen, die meestal korter zijn).

Andere activeringsmaatregelen waar dit fenomeen zich blijkt voor te doen, zijn Activa en SINE.

Tabel 1.III Aandeel werklozen in de doelgroeppopulaties 12 maanden na beëindiging van de activering of opleiding, in functie van de activeringsduur

	Activa	SINE	Doorstromings- programma's	Collectieve beroepsopleiding	Individuele beroepsopleiding	Middenstands- opleiding	Studies en opl. aanv. door directeur	Studies knelpuntberoepen	Studies volledig leerplan
1-3 maanden	59,3%	52,3%	50,0%	40,8%	21,3%	25,6%	41,7%	27,7%	35,3%
4-6 maanden	59,2%	46,2%	57,8%	34,8%	13,9%	33,3%	38,1%	21,4%	38,2%
7-12 maanden	48,4%	50,0%	50,0%	33,7%	14,2%	38,8%	44,0%	34,0%	35,8%
13-24 maanden	20,8%	37,9%	46,8%	30,6%	17,1%	26,2%	45,9%	25,7%	28,7%
25 maanden en meer	12,8%	14,0%	48,7%	23,2%	22,2%	31,7%	44,7%	15,2%	26,2%

Terugkeerkans en blijfkans

De terugkeerkans (doelgroep) of blijfkans (vergelijkingsgroep) in werkloosheid wordt gedefinieerd als het relatief aandeel werklozen in de totale populatie, een jaar na het einde van de activering (voor de doelgroep) of een jaar na de basisobservatie (voor de vergelijkingsgroep).

Bij de activeringsmaatregelen in strikte zin (Activa, SINE en doorstromingsprogramma's) wordt voor de doelgroep gebruik gemaakt van de term terugkeerkans, aangezien men in het kader van die activeringsmaatregelen geen werkloosheidsuitkeringen meer ontvangt, maar een gewoon loon.

Ook voor de opleidingsmaatregelen gebruiken we voor de doelgroep de term terugkeerkans omdat in deze studie enkel de personen die deel uitmaken van de volgende categorieën beschouwd worden als werkloze: UVW-WZ na voltijdse of deeltijdse arbeidsprestaties of na studies, werklozen met bedrijfstoelage, vrijgestelde werklozen omwille van sociale of familiale moeilijkheden, vrijgestelde oudere werklozen.

Uitstroomkans

De uitstroomkans wordt gedefinieerd als het relatief aandeel personen in de totale populatie, dat een jaar na het einde van de activering (voor de doelgroep) of een jaar na de basisobservatie (voor de vergelijkingsgroep) niet als werkloos beschouwd wordt (op basis van de definitie in voorgaande paragraaf). In de doelgroep zou men eigenlijk moeten spreken van de "kans dat men na de activering of de opleiding niet terugkeert naar een werkloosheidsuitkering", maar voor de leesbaarheid kiezen we ervoor om zowel voor de doelgroep als voor de vergelijkingsgroep de term "uitstroom" te gebruiken wanneer we het hebben over de personen die 1 jaar later niet (meer) werkloos zijn.

De "uitstromers" worden ingedeeld in 4 groepen.

Tabel 1.III Omschrijving van de verschillende categorieën van “uitstromers”

Categorie	Omschrijving
1. Personen die geen enkele uitkering meer ontvangen van de RVA	Deze personen hebben geen band meer met de RVA, maar dit betekent niet noodzakelijk dat ze aan de slag zijn in het reguliere arbeidscircuit. Het is ook mogelijk dat deze personen inactief of arbeidsongeschikt zijn, dat ze maatschappelijke hulp krijgen, dat ze tewerkgesteld zijn met ondersteuning van de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling of het OCMW... Doordat gebruik gemaakt wordt van administratieve RVA-gegevens kan de precieze toestand niet bepaald worden. Een steekproef wees echter uit dat de overgrote meerderheid onder hen aan het werk was als werknemer of zelfstandige. ³ Tot op zekere hoogte kunnen we er dus van uitgaan dat dit geldt voor de gehele groep.
2. Geactiveerde werklozen die vrijgesteld zijn voor het volgen van een opleiding	Deze personen worden weliswaar vergoed als werkloze, maar zijn niet werkzoekend omdat ze een opleiding volgen. Daardoor kunnen ze als geactiveerd beschouwd worden. We onderscheiden een aantal verschillende opleidingstypes: individuele en collectieve beroepsopleidingen, middenstandsopleidingen, studies aanvaard door de directeur, studies die voorbereiden op knelpuntberoepen, studies met een volledig leerplan, opleiding in een activiteitencoöperatie, opleiding in een “atelier de formation par le travail”, opleidingen of stages in het buitenland.
3. Geactiveerde werklozen die tewerkgesteld zijn	Hierbij gaat het om personen die aan het werk zijn via een gesubsidieerde tewerkstelling (Activa, SINE, doorstromingsprogramma, win-win) of vergoede werklozen die vrijgesteld zijn omdat ze aan het werk zijn (bvb. in het kader van PWA). Het gaat dus om personen die overgaan naar een ander activeringsprogramma.
4. Werkenden ondersteund door de RVA	Deze subgroep bestaat uit tijdelijk werklozen, werknemers met een werkhervattingstoeslag, deeltijdse werknemers met behoud van rechten en een IGU en andere werknemers die op een bepaalde manier ondersteund worden door de RVA.

1.3.3 Structuur van de studie

De studie draait rond negen activeringsmaatregelen, waarvan drie in het kader van een gesubsidieerde tewerkstelling (Activa, SINE en doorstromingsprogramma's) en zes vrijstellingen voor het volgen van een (beroeps)opleiding of studies (collectieve en individuele beroepsopleidingen, middenstandsopleidingen, studies aanvaard door de directeur van het werkloosheidsbureau, studies die voorbereiden op een knelpuntberoep en studies met een volledig leerplan).

Ieder hoofdstuk beoordeelt de effectiviteit van een maatregel volgens een vast patroon. Eerst wordt de maatregel beschreven, met aandacht voor de voorwaarden en de praktische modaliteiten. Vervolgens wordt het profiel van de doelgroep besproken en vergeleken met het profiel van de totale populatie werklozen waaruit de leden van de vergelijkingsgroep getrokken werden. Op die manier krijgen we een zicht op de doelgroep waarop de maatregel zich richt. Daarna wordt bekeken in welk statuut de leden van de doelgroep en de vergelijkingsgroep zich in het tweede semester van 2011 bevinden. Het verschil in terugkeerkans en blijfkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep geeft daarbij al een eerste indicatie van de effectiviteit van de maatregel. In het laatste deel van ieder hoofdstuk ten slotte focussen we ons op het verschil in terugkeerkans en blijfkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep binnen een aantal subgroepen, om zo de impact van de maatregelen meer in detail te kunnen inschatten.

³ In de doelgroep Activa was 94,0 % van de personen die 12 maanden na het beëindigen van hun activeringsperiode geen enkele uitkering meer ontvingen van de RVA aan het werk. In de vergelijkingsgroep Activa was 64,8 % van de personen die 12 maanden na de basisobservatie geen enkele uitkering meer ontvingen van de RVA aan het werk. Dit lijkt aan te geven dat wanneer het effect van de maatregelen zou gemeten zijn aan het hand van de uitstroom naar werk, het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep nog groter zou geweest zijn.

In het laatste hoofdstuk zetten we de belangrijkste vaststellingen op een rijtje en gaan we op zoek naar overeenkomsten en verschillen die bestaan tussen de verschillende maatregelen. Op die manier komen we tot de belangrijkste conclusies, die enkele interessante inzichten opleveren.

2. Activa

2.1 Beschrijving van de maatregel

Deze maatregel is een van de belangrijkste activeringsmaatregelen bedoeld om de werkgelegenheidsgraad in het algemeen op te krikken. Zij bevordert de (her)inschakeling van werkzoekenden in het gewone arbeidscircuit doordat de RVA tracht de aanwerving te stimuleren door een deel van het nettoloon van de werknemer op zich te nemen. Het gedeelte dat de RVA betaalt, noemt men de werkuitkering. De werkgever kan eveneens genieten van een vermindering van de RSZ-bijdragen.

Een werkkaart die wordt uitgereikt door het werkloosheidsbureau van de RVA dat bevoegd is voor de verblijfplaats van de werknemer toont aan dat die werknemer voldoet aan de voorwaarden van het plan en opent bijgevolg het recht op de voordelen ervan voor de werkgever die hem zou aanwerven (vermindering van RSZ-bijdragen en/of werkuitkering). Het attest is zes maanden geldig en verlengbaar. De werkuitkering bedraagt 500 EUR (voor een voltijdse betrekking) en wordt betaald gedurende een aantal kalendermaanden.

Het Activaplan heeft vooral tot doel de aanwerving van langdurig werkzoekenden te vergemakkelijken. De werkgevers die worden beoogd, behoren tot de privésector. Ook in bepaalde openbare instellingen, zoals bv. het onderwijs of de lokale besturen, kan men de voordelen van de maatregel genieten. De RVA en de RSZ kennen de voordelen toe wanneer een werkgever die tot de doelgroep van de maatregel behoort, de werknemer in dienst neemt tijdens de geldigheidsperiode van de werkkaart.

Er zijn verschillende soorten Activaplannen:

- Het gewone Activaplan waarvoor de toekenning van de werkkaart onder andere afhangt van de duur van de inschrijving als niet-werkende werkzoekende;
- Het Activaplan PVP dat betrekking heeft op het preventie- en veiligheidspersoneel dat, in tegenstelling tot de werklozen die zijn tewerkgesteld in het statuut van preventie- en veiligheidshelper via de PWA-regeling bij een lokaal bestuur, een gewone arbeidsovereenkomst krijgt. Zij zijn niet gebonden aan een uurrooster van maximum 53 uur per maand.

2.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 2.1 Profiel van de doelgroep (Activa beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel Activa beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	1.612	26,1%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	3.807	61,6%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	764	12,4%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	2.603	42,1%
	Vrouw	278.848	47,3%	3.580	57,9%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	1.708	27,6%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	3.639	58,9%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	836	13,5%
Duur	< 1 jaar WL	179.455	30,4%	611	9,9%
	1-<2 jaar WL	111.137	18,9%	880	14,2%
	2 jaar en meer WL	298.752	50,7%	4.692	75,9%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	2.108	34,1%
	Cat N	140.570	23,9%	1.291	20,9%
	Cat B	272.195	46,2%	2.784	45,0%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	3.089	50,0%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	2.517	40,7%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	577	9,3%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	5.576	90,2%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	429	6,9%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	178	2,9%
Totaal		589.344	100,0%	6.183	100,0%

De verschillen tussen het profiel van de UVW-WZ en dat van de personen bij wie een Activa-overeenkomst is geëindigd, zijn het meest uitgesproken naar gewest, studieniveau en leeftijdsklasse.

Het Waals Gewest telt veruit het grootste aantal personen bij wie tijdens het 2de semester 2010 een Activa-overeenkomst is geëindigd: 61,6 % (tegen 44,6 % UVW-WZ). In datzelfde gewest vinden we ook de meeste langdurig werklozen en is het reguliere werkaanbod verhoudingsgewijs het kleinst. Niettemin kennen de gesubsidieerde Activajobs in de privésector er klaarblijkelijk een zeker succes.

Vergeleken met de UVW-WZ (29,7 %) ligt het percentage middengeschoolden fors hoger in de doelgroep Activa: 40,7 %.

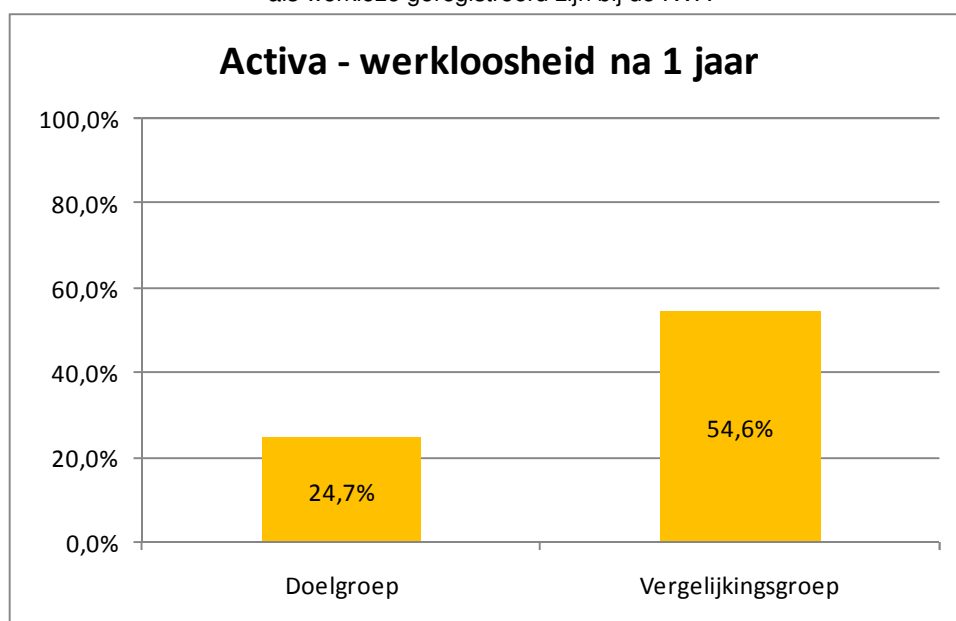
De middelste leeftijdsklasse van 30 tot minder dan 50 jaar is eveneens oververtegenwoordigd in de doelgroep: 58,9 % tegen 46,4 % voor de UVW-WZ. De 50-plussers zijn proportioneel minder sterk vertegenwoordigd in de doelgroep: 13,5 %, wat 7,3 procentpunten minder is dan hun aandeel binnen de UVW-WZ.

Tot slot ligt het aandeel van de Europese en vooral de niet-Europese vreemdelingen in de doelgroep licht lager dan hun aandeel binnen de volledige populatie van de UVW-WZ.

2.3 Situatie na 12 maanden

2.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

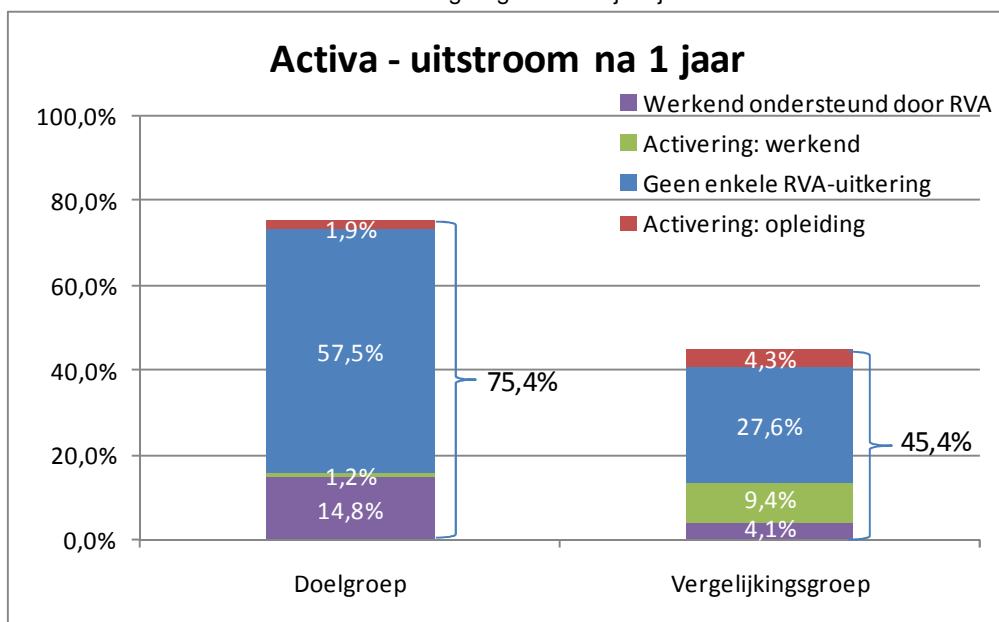
Grafiek 2.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Twaalf maanden na het einde van hun tewerkstellingsperiode in het kader van het Activaplan is minder dan een kwart van de onderzochte doelgroep teruggekeerd naar een werkloosheidsuitkering. In de vergelijkingsgroep, met daarin werklozen met een gelijkaardig profiel maar die geen Activa-tewerkstelling achter de rug hebben, is het percentage werklozen meer dan dubbel zo groot (54,6 %). Het activeren van de werkloosheidsuitkeringen van welbepaalde doelgroepen d.m.v. loonsubsidies in het kader van het Activaplan blijkt dus een relatief grote impact te hebben op de kansen van deze werklozen om uit de werkloosheid te blijven.

2.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkgroep

Grafiek 2.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Een kwart van onze doelgroep is een jaar na het einde van hun activeringsperiode werkloos, wat impliceert dat ongeveer driekwart uitgestroomd is. In de vergelijkgroep bedraagt de uitstroom minder dan de helft (45,4 %).

De uitstroom lijkt ook “kwaliteitsvoller” in de doelgroep dan in de vergelijkgroep. Zo is het aantal personen dat geen enkele band meer heeft met de RVA en dat tot op zekere hoogte de ongesubsidieerde tewerkstelling weerspiegelt (zie 1.3 Methodologie) in relatief opzicht meer dan dubbel zo groot in de doelgroep (57,5 % t.o.v. 27,6 %). De gesubsidieerde tewerkstelling is daarentegen zo goed als onbestaande in de doelgroep (1,2 %), wat logisch is aangezien de reglementering dit voor de Activa-maatregel meestal verbiedt. In de vergelijkgroep bedraagt hij nochtans 9,4 %.

Ondanks de “kwaliteitsvollere” uitstroom blijkt een niet onbelangrijk deel van de doelgroep toch terecht te komen in jobs waarin ondersteuning van de RVA nodig blijft, namelijk 14,8 % of bijna 1 op de 6. In de vergelijkgroep is dit percentage met 4,1 % heel wat kleiner. In de doelgroep bestaan de werkenden die ondersteund worden door de RVA vooral uit deeltijdse werknemers met behoud van rechten en een IGU (553 personen of 8,9 % van de totale doelgroep) en tijdelijk werklozen (248 personen of 4,0 % van de totale doelgroep).

Zoals verderop nog duidelijk zal worden blijken opleidingen vaak een springplank naar andere activeringstypes, en het Activaplan blijkt daarbij de belangrijkste aantrekkingspool. Omgekeerd zien we echter niet hetzelfde gebeuren. In de doelgroep vinden we slechts 1,9 % een jaar na het einde van hun activeringsperiode terug in een vrijstellingsstatuut voor het volgen van een opleiding. In de vergelijkgroep is dit aandeel 4,3 %.

2.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

In dit deel gaan we steeds na in welke mate een periode van activering of opleiding de terugkeerkans naar werkloosheid beïnvloedt in een aantal subgroepen. Hiertoe wordt de terugkeerkans van de personen die deel uitmaken van de doelgroep vergeleken met de blijfkans van de personen die deel uitmaken van de vergelijkingsgroep in functie van een aantal relevante persoonskenmerken. De mate waarin dit percentage in de subgroep afwijkt ten opzichte van de vergelijkingsgroep geeft een indicatie over het effect van de activering- of opleidingsmaatregel voor deze subgroep. Met andere woorden geeft deze weergave ons een indicatie van de subgroepen voor wie de activeringsmaatregel het minst of het meest nuttig is.

Tabel 2.II Activa - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. 50 jaar en ouder	836	145	17,3%	700	555	79,3%
2. 1-<2 jaar WL	880	166	18,9%	736	315	42,8%
3. <1 jaar WL	611	116	19,0%	525	220	41,9%
4. Vlaams Gewest	1.612	308	19,1%	1.325	689	52,0%
5. Hooggeschoold	577	113	19,6%	483	255	52,8%
6. Cat B	2.784	577	20,7%	2.244	1.100	49,0%
7. Middengediplomeerd	2.517	541	21,5%	2.017	1.060	52,6%
8. Vrouw	3.580	838	23,4%	2.879	1.554	54,0%
9. <30 jaar	1.708	407	23,8%	1.367	599	43,8%
10. Belg	5.576	1.342	24,1%	4.467	2.416	54,1%
11. Waals Gewest	3.807	984	25,8%	3.032	1.612	53,2%
12. Man	2.603	688	26,4%	2.126	1.181	55,6%
13. 2 jaar en meer WL	4.692	1.244	26,5%	3.744	2.200	58,8%
14. 30-<50 jaar	3.639	974	26,8%	2.938	1.581	53,8%
15. Cat A	2.108	586	27,8%	1.704	1.027	60,3%
16. Cat N	1.291	363	28,1%	1.057	608	57,5%
17. Laaggeschoold	3.089	872	28,2%	2.505	1.420	56,7%
18. Vreemdeling EU	429	125	29,1%	378	221	58,5%
19. Brussels Hfdst. Gewest	764	234	30,6%	648	434	67,0%
20. Vreemdeling niet-EU	178	59	33,1%	160	98	61,3%
Totaal	6.183	1.526	24,7%	5.005	2.735	54,6%

In de doelgroep is de subcategorie met de laagste terugkeerkans na 12 maanden vreemd genoeg die van de 50-plussers (17,3 %). Zoals we verder nog zullen zien heeft deze subcategorie in vrijwel elke doelgroep en vergelijkingsgroep van de andere bestudeerde maatregelen, een eerder hoge tot zeer hoge terugkeerkans in vergelijking met de andere subcategorieën.⁴ Het lijkt er dus op dat de doelgroep met de laagste participatiegraad op de arbeidsmarkt onder impuls van het Activaplan de doelgroep met de kleinste terugkeerkans wordt, wat meer dan opmerkelijk te noemen is. Zeker wanneer – zoals in dit geval – blijkt dat in de vergelijkingsgroep de blijfkans in de werkloosheid bij 50-plussers veruit de grootste is van alle subgroepen.

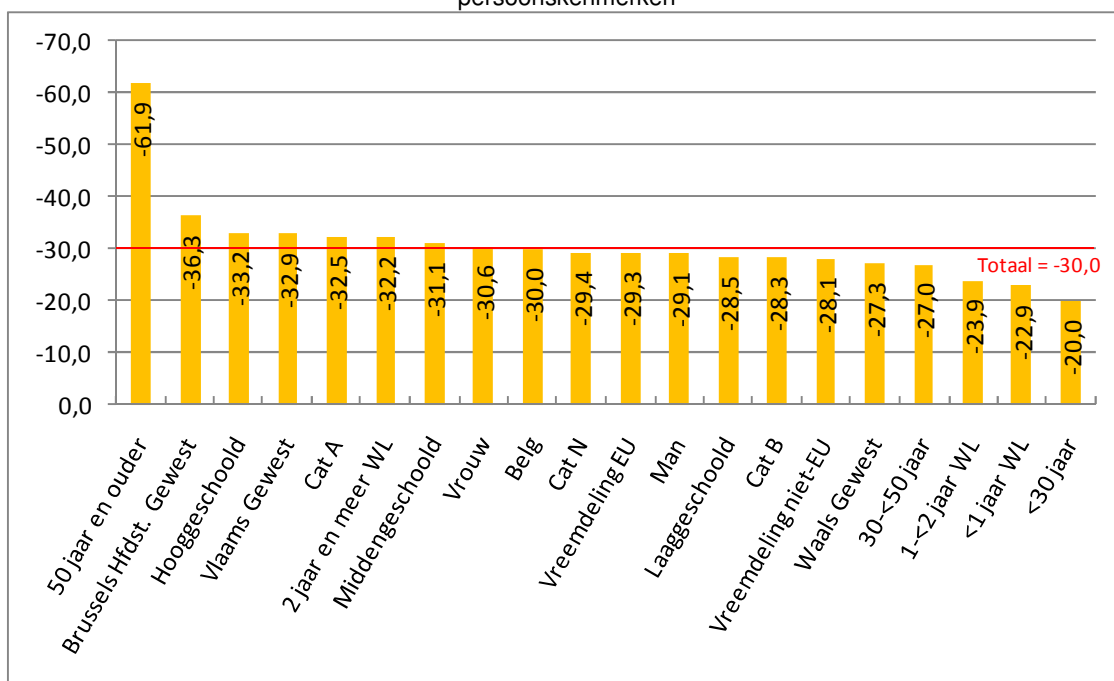
⁴ Of blijfkans in het geval van de vergelijkingsgroep.

Een deel van de verklaring ligt mogelijk in het feit dat de activeringsduur bij 50-plussers in Activa hoger is dan bij de overige leeftijdsklassen. Bij 50-plussers is de gemiddelde activeringsduur in onze doelgroep 27 maanden, bij de min 30-jarigen 16 maanden en bij de 30 tot 50-jarigen 21 maanden. Dit verschil vindt zijn oorsprong in de reglementaire toekenningduur van de werkuitkeringen. 50-plussers hebben immers, indien ze voldoen aan de toetredingsvoorwaarden, altijd recht op een werkuitkering gedurende 30 maanden. In de overige leeftijdsklassen bedraagt deze maximale duur in de meeste gevallen maar 16 of 24 maanden.

Andere subgroepen met een laag aandeel werklozen na 1 jaar zijn zoals steeds de werklozen van korte duur (<1 jaar en 1 tot <2 jaar werkloos). Aangezien het Activaplan zich vooral op langdurig werklozen richt gaat het wel om een eerder kleine groep. Verder laten ook nog de Vlaamse en de hooggeschoolde Activa-geactiveerden een terugkeerkans van minder dan 20 % noteren. In de vergelijkingsgroep bedraagt het aandeel werklozen na 1 jaar voor deze subgroepen nochtans meer dan 50 %.

Bij twee subgroepen bedraagt de terugkeerkans in de doelgroep meer dan 30 %, namelijk bij de geactiveerden uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en bij de vreemdelingen die niet afkomstig zijn uit de EU. In de vergelijkingsgroep overschrijdt het aandeel werklozen in deze subgroepen de 60 %.

Grafiek 2.III Activa - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

De terugkeerkans naar een werkloosheidsuitkering na afloop van het programma geeft een indicatie van het effect van de maatregel. De afwijking tussen doelgroep en vergelijkingsgroep geeft ons echter een nog preciezer beeld van het effect.

Bovenstaande grafiek laat zien dat het effect van een tewerkstelling in het kader van Activa positief is in elke subgroep. Globaal gezien ligt de terugkeer naar een werkloosheidsuitkering 30 procentpunten lager in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep.

In bepaalde subgroepen is het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep kleiner dan 25 procentpunten, namelijk bij de jongeren en bij de werklozen van korte duur (<1 jaar en

1 en <2 jaar werkloos).⁵ Deze subgroepen lieten een heel kleine terugkeerkans noteren in de doelgroep, maar omdat ze ook in de vergelijkingsgroep het beste scoren is het netto-effect er het kleinst.

Bij de subgroepen met het grootste verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep vinden we de werklozen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest terug (-36,3 procentpunten), net zoals de 50-plussers (-61,9 procentpunten). De subgroepen die in de vergelijkingsgroep het vaakst werkloos blijven lijken dus het grootste effect te ondervinden van een activeringsperiode in het kader van het Activaplan. Het effect is uitzonderlijk groot bij 50-plussers, wat doet vermoeden dat het beïnvloed wordt door bepaalde kenmerken die niet onderzocht werden. We komen hierop verder nog terug, aangezien dit fenomeen zich ook bij andere activeringsmaatregelen voordoet.

3. SINE

3.1 Beschrijving van de maatregel

De regeling van de sociale inschakelingseconomie (SINE) richt zich tot de laaggeschoolde langdurig werklozen die - meestal in het kader van een goedgekeurd project - tewerkgesteld zijn bij een werkgever die behoort tot de werkgeversdoelgroep van SINE. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om beschutte werkplaatsen, PWA's, OCMW's die SINE-initiatieven opzetten, om sociale of openbare huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren, inschakelingsbedrijven, ...

Ook in dat kader reikt de RVA attesten uit waaruit blijkt dat een werknemer voldoet aan de voorwaarden. De Rijksdienst betaalt dan een geactiveerde werkloosheidsuitkering. Het gaat in dit geval om de herinschakelingsuitkering. Die loonsubsidie - een maandelijkse herinschakelingsuitkering van 500 EUR voor een voltijds werknemer of een gedeelte daarvan voor een deeltijds werknemer - wordt rechtstreeks aan de werkgever gestort.

De werkgever die een werknemer tewerkstelt in het kader van dat programma geniet per kwartaal een vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid. Die vermindering bedraagt 1 000 EUR per kwartaal als de werknemer tijdens een volledig kwartaal voltijds was tewerkgesteld.

De duur van die voordelen is afhankelijk van de werkloosheidsduur en van de leeftijd van de werkloze.

⁵ Deze groepen overlappen overigens voor een groot deel: ongeveer de helft van de werklozen van korte duur zijn jonger dan 30 jaar.

3.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 3.1 Profiel van de doelgroep (SINE beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel SINE beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	504	63,1%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	272	34,0%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	23	2,9%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	166	20,8%
	Vrouw	278.848	47,3%	633	79,2%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	111	13,9%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	477	59,7%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	211	26,4%
Duur	< 1 jaar WL	179.455	30,4%	302	37,8%
	1-<2 jaar WL	111.137	18,9%	159	19,9%
	2 jaar en meer WL	298.752	50,7%	338	42,3%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	298	37,3%
	Cat N	140.570	23,9%	138	17,3%
	Cat B	272.195	46,2%	369	46,2%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	667	83,5%
	Middengespoold	174.766	29,7%	128	16,0%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	4	0,5%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	722	90,4%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	53	6,6%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	24	3,0%
Totaal		589.344	100,0%	799	100,0%

In tegenstelling tot de doelgroep Activa is in de SINE-doelgroep een ruime meerderheid afkomstig uit het Vlaams Gewest (63,1 %). Het gaat ook hoofdzakelijk om vrouwen: 79,2 %.

De reden waarom de werkloosheidsduur van meer dan 2 jaar minder sterk vertegenwoordigd is in de groep van de SINE-activiteiten dan bij de UVW-WZ is te zoeken bij de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om deel te kunnen uitmaken van de doelgroep. In dat specifieke geval worden namelijk een aantal periodes voorzien die gelijkgesteld worden met periodes van vergoede werkloosheid, zoals bijvoorbeeld periodes van arbeidsongeschiktheid, van recht op leefloon, van tewerkstelling door een OCMW, van tewerkstelling in het kader van een regionaal wedertewerkstellings-

programma of van een doorstromingsprogramma (DSP), enz. Tijdens die periodes loopt de werkloosheidsduur niet langer op. We observeren daardoor minder langdurig werklozen en meer werklozen van korte duur in de doelgroep.

Opmerkelijk is het extreem lage percentage van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de SINE-doelgroep: amper 2,9 % voor een aandeel van 15,8 % in het geheel van de UVW-WZ.

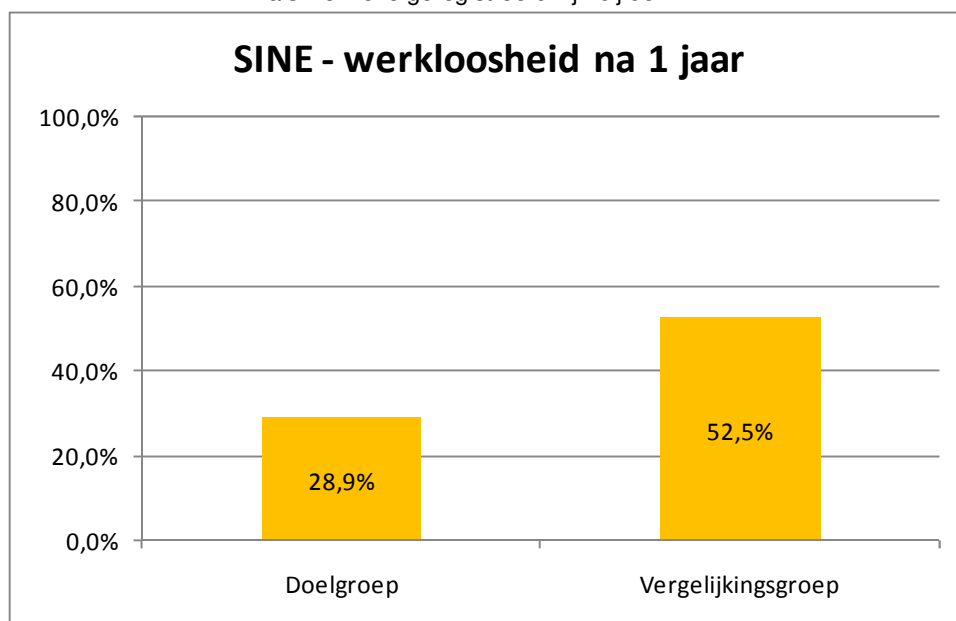
De personen die behoren tot de SINE-doelgroep zijn nog moeilijker te (her)integreren op de arbeidsmarkt dan de personen in Activa. Dat blijkt in de eerste plaats uit de oververtegenwoordiging van de laaggeschoolden in de doelgroep (83,5 %) ten opzichte van hun aandeel in de totale populatie UVW-WZ (55,7 %). Het blijkt ook uit het feit dat het aandeel van de leeftijdsklasse van de 50-plussers in de SINE-doelgroep hoger lag dan in de populatie van de UVW-WZ (26,4 % tegen 20,8 %). Van de drie formules voor activering door werk is dit de enige in dat geval. De doelgroepen Activa en DSP laten namelijk percentages voor de werklozen van 50 jaar en ouder optekenen die respectievelijk 7,3 en 7,7 procentpunten lager liggen dan de percentages voor de UVW-WZ in die leeftijdsklasse.

Zoals voor de doelgroep Activa ligt het aandeel van de Europese en vooral de niet-Europese vreemdelingen lager dan hun aandeel binnen de volledige populatie van de UVW-WZ.

3.3 Situatie na 12 maanden

3.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 3.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

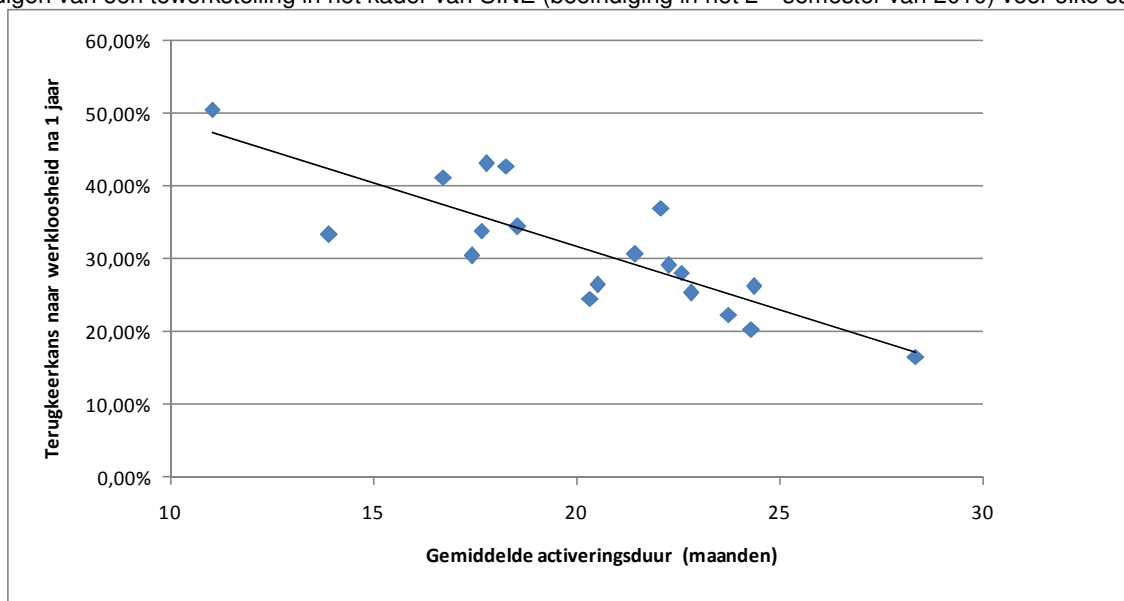
Een jaar na hun tewerkstelling in het kader van SINE is slechts 28,9 % van de onderzochte doelgroep opnieuw werkloos. Bij werklozen met een gelijkaardig profiel, maar die geen SINE-activering achter de rug hebben, is het percentage werklozen na een jaar bijna dubbel zo groot (52,5 %). Ook SINE blijkt dus zijn rol als katalysator voor de uitstroom uit de werkloosheid te vervullen.

Dat de terugkeerpercentages in dezelfde lijn liggen als bij het Activaplan verwondert wel enigszins. Algemeen wordt immers aangenomen dat het profiel van de Activa-doelgroep gunstiger is dan die van de SINE-doelgroep. Dat is ondermeer het geval op het vlak van studieniveau. In tegenstelling tot bij SINE komen voor Activa niet enkel laaggeschoolde werklozen in aanmerking, waardoor het aandeel midden- en hooggeschoolden er veel groter is.

Andere profielverschillen zorgen er dus waarschijnlijk voor dat de invloed van het lagere studieniveau op de terugkeerkans geneutraliseerd wordt. De verschillende regionale spreiding lijkt de meest voor de hand liggende verklaring te zijn. SINE is immers een maatregel die vooral aangewend wordt in Vlaanderen, terwijl activering in het kader van Activa vaker toegepast wordt in het Waals Gewest. Die verschillen hebben uiteraard een invloed op de terugkeerkansen van beide doelgroepen, aangezien het gewest de belangrijkste determinerende factor is voor de uitstroom naar werk.⁶

Daarnaast speelt ongetwijfeld ook de activeringsduur een rol. Een zeer lange activeringsduur komt bij SINE vaker voor dan bij Activa. Er bestaat bij SINE daarenboven een vrij sterke correlatie tussen de gemiddelde activeringsduur en de kans dat men terugkeert naar werkloosheid achteraf. Dat blijkt uit volgende grafiek, waarin voor iedere subcategorie de terugkeerkans naar werkloosheid in functie van de gemiddelde activeringsduur weergegeven wordt. De grafiek laat zien dat de kans dat men opnieuw werkloos wordt na een tewerkstelling in het kader van SINE afneemt naarmate de activeringsduur stijgt.

Grafiek 3.II Correlatie tussen de gemiddelde activeringsduur en de terugkeerkans naar werkloosheid 1 jaar na het beëindigen van een tewerkstelling in het kader van SINE (beëindiging in het 2de semester van 2010) voor elke subgroep

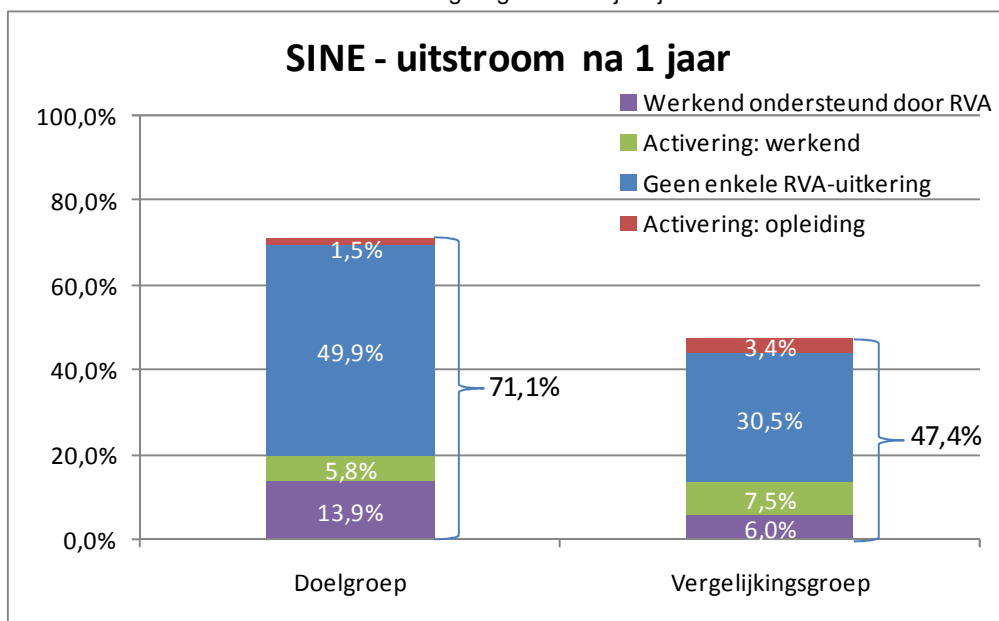
Het spreekt voor zich dat conclusies i.v.m. het effect van deze maatregel in bepaalde subgroepen steeds gezien dienen te worden in het licht van deze vaststelling. De terugkeerkans zal immers lager liggen bij subgroepen met een groot aantal personen met een lange activeringsduur. Dat is ondermeer het geval in het Vlaams Gewest. De regionale verschillen op het vlak van uitstroom uit de werkloosheid worden dus niet enkel verklaard door de uiteenlopende arbeidsmarktomstandigheden, maar ook deels door de gemiddelde activeringsduur.

⁶ De studie "Een onderzoek naar de determinanten van uitstroom naar werk" (RVA, september 2011) toonde aan dat het gewest de factor is die de uitstroom het meest beïnvloedt. In het Vlaams Gewest is de kans om uit te stromen naar werk het grootst.

Een derde en laatste verklaring voor het feit dat de terugkeerpercentages in dezelfde lijn liggen als bij Activa is er één van reglementaire aard. Het is immers toegelaten om na een activeringsperiode in het kader van SINE over te stappen naar een tewerkstelling in het kader van Activa, terwijl dit omgekeerd nauwelijks mogelijk is. De mogelijkheden om uit de werkloosheid te blijven zijn omwille van de reglementering dus beperkter na Activa dan na SINE.

3.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 3.III Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

De analyse van de situatie een jaar na de basisobservatie levert bovenstaand beeld op. Iets meer dan 70 % van de personen in de doelgroep zijn uitgestroomd, tegenover slechts 47,4 % in de vergelijkingsgroep.

Niet alleen de hoogte van het percentage, maar ook de aard van de uitstroom stemt overeen met deze van de activering in het kader van het Activaplan. Ongeveer de helft van de doelgroep heeft geen enkele RVA-uitkering meer na een jaar (tegenover 30,5 % van de vergelijkingsgroep). Opnieuw stellen we dus vast dat de potentiële reguliere tewerkstelling veel hoger is in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep.

Ook het aandeel werkenden ondersteund door de RVA is echter aanzienlijk groter in de doelgroep (13,9 % tegenover 6,0 % in de vergelijkingsgroep). Net als bij Activa gaat het daarbij in hoofdzaak om deeltijdse werknemers met behoud van rechten en een IGU (70 personen of 8,8 % van de doelgroep).

De andere vormen van activering zijn met een aandeel van 5,8 % vrij klein in de doelgroep SINE. Dat zijn ze met 7,5 % ook in de vergelijkingsgroep. In de doelgroep is het aandeel (5,8 %) echter heel wat groter dan in de doelgroep Activa, waar het slechts 1,2 % bedroeg. Reglementaire redenen liggen aan de basis hiervan (zie ook vorig punt).

3.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

Tabel 3.II SINE - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

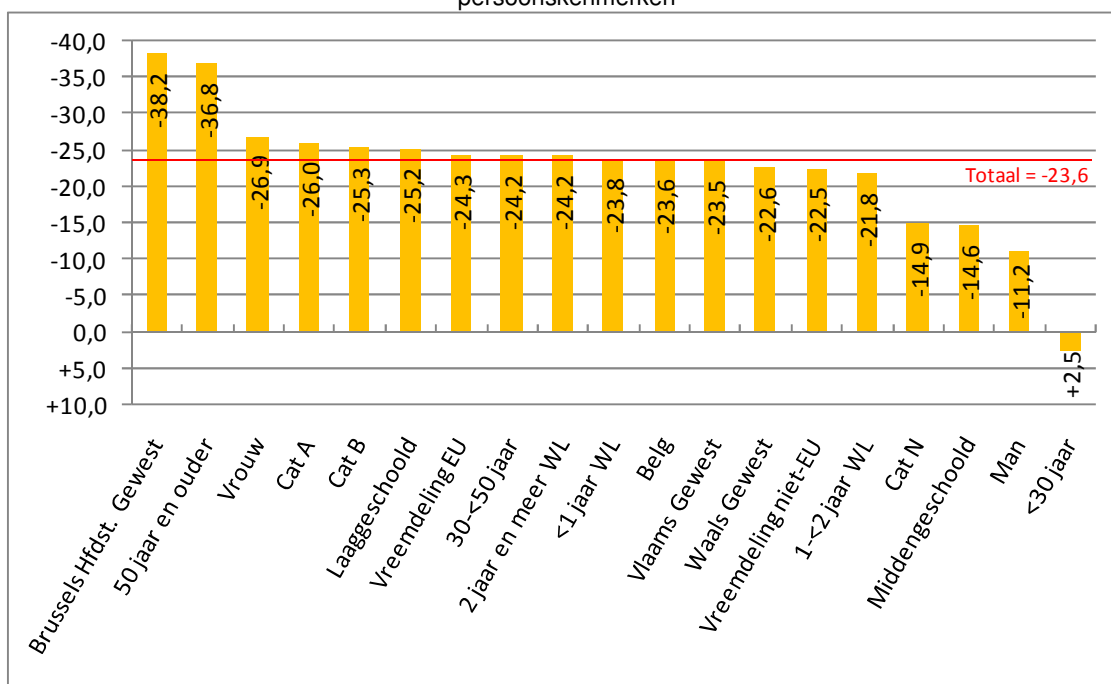
Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. <1 jaar WL	302	50	16,6%	1.702	687	40,4%
2. 30-<50 jaar	477	97	20,3%	2.733	1.217	44,5%
3. Cat B	369	82	22,2%	2.102	998	47,5%
4. Vreemdeling EU	53	13	24,5%	293	143	48,8%
5. Vrouw	633	160	25,3%	3.604	1.880	52,2%
6. Vlaams Gewest	504	132	26,2%	2.855	1.418	49,7%
7. 1-<2 jaar WL	159	42	26,4%	913	440	48,2%
8. Laaggeschoold	667	187	28,0%	3.805	2.027	53,3%
9. Belg	722	210	29,1%	4.133	2.178	52,7%
10. Brussels Hfdst. Gewest	23	7	30,4%	134	92	68,7%
11. Cat A	298	91	30,5%	1.671	944	56,5%
12. Vreemdeling niet-EU	24	8	33,3%	120	67	55,8%
13. Waals Gewest	272	92	33,8%	1.557	878	56,4%
14. Middengespoold	128	44	34,4%	729	357	49,0%
15. 50 jaar en ouder	211	78	37,0%	1.170	863	73,8%
16. 2 jaar en meer WL	338	139	41,1%	1.931	1.261	65,3%
17. Cat N	138	59	42,8%	773	446	57,7%
18. Man	166	71	42,8%	942	508	53,9%
19. <30 jaar	111	56	50,5%	643	308	47,9%
Hooggeschoold	klein	klein	/	klein	klein	/
Totaal	799	231	28,9%	4.546	2.388	52,5%

De subgroep met het laagste aandeel werklozen na 1 jaar zijn de werklozen van korte duur (<1 jaar werkloos). Bij hen bedraagt de terugkeerkans na een jaar slechts 16,6 %. Ook in de vergeljkingsgroep scoort deze subgroep het beste.

Het hoogste aandeel werklozen na een jaar in de doelgroep vinden we terug in de subgroep jonger dan 30 jaar. Meer dan de helft van de personen jonger dan 30 die een tewerkstelling in het kader van SINE beëindigd heeft in de tweede helft van 2010 is een jaar later immers opnieuw werkloos. Het aandeel werklozen na een jaar ligt zelfs hoger in de doelgroep dan in de vergeljkingsgroep. SINE is de enige maatregel waar deze fenomenen zich voordoen.

Opnieuw kan een deel van de verklaring hoogstwaarschijnlijk gevonden worden bij de activeringsduur. Die is in de jongste leeftijdscategorie met gemiddeld 11 maanden aanzienlijk korter dan in de overige leeftijdscategorieën (gemiddeld 24 maanden).

Grafiek 3.IV SINE - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Uit bovenstaande grafiek kunnen we afleiden dat het effect van een tewerkstelling in het kader van SINE positief is in iedere subgroep, uitgezonderd die van de leeftijdscategorie jonger dan 30 jaar (zie eerder).

Bij mannen, middengedchoolden en alleenwonenden is het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep veel minder groot dan gemiddeld, maar daar is het effect wel nog positief.

De subgroepen met het grootste verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep zijn net zoals bij Activa de werklozen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (-38,2 procentpunten) en de 50-plussers (-36,8 procentpunten). Opnieuw zijn het dus de subgroepen die in de vergelijkingsgroep het vaakst werkloos blijven (en die dus beschouwd kunnen worden als het moeilijkst te herintegreren) waarbij het grootste effect vastgesteld wordt.

Alle subgroepen samen ligt de terugkeerkans in de doelgroep 23,6 procentpunten lager dan de blijfkans in de vergelijkingsgroep.

4. Doorstromingsprogramma's

4.1 Beschrijving van de maatregel

Ook de doorstromingsprogramma's hebben tot doel de langdurige werkloosheid te bestrijden door het toekennen van RSZ-bijdrageverminderingen en loonsubsidies in de vorm van geactiveerde werkloosheidsuitkeringen. Ze bieden langdurig werklozen de mogelijkheid beroepservaring op te doen, waardoor die hun positie op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren en eventueel de stap te zetten naar een reguliere arbeidsovereenkomst.

Het toepassingsveld van deze maatregel is evenwel heel wat beperkter dan dat van het Activaplan. Enkel openbare besturen en vzw's of niet-commerciële verenigingen kunnen bepaalde langdurig werklozen in dienst nemen.

Bovendien kunnen die werklozen enkel worden tewerkgesteld in het kader van programma's die door de bevoegde minister zijn goedgekeurd. Die programma's moeten beantwoorden aan bepaalde maatschappelijke noden waaraan niet of onvoldoende wordt tegemoetkomen via het reguliere arbeidscircuit.

Ook al zijn de doelgroep, de voorwaarden en het bedrag van de toegekende voordelen verschillend van die van het Activaplan, toch zijn de gebruikte technieken in wezen dezelfde: de RVA geeft een attest waaruit blijkt dat de werknemer aan de voorwaarden voldoet en kent de werknemer bij indiensttreding een geactiveerde werkloosheidsuitkering toe. In dat kader noemt men deze uitkering de integratie-uitkering.

Een doorstromingsprogramma kan in principe hoogstens 24 maanden duren (in sommige zeer bijzondere gevallen is dat 36 maanden) gedurende de volledige beroepsloopbaan.

4.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 4.1 Profiel van de doelgroep (doorstromingsprogramma beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel doorstromings-programma beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	458	41,8%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	554	50,5%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	84	7,7%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	537	49,0%
	Vrouw	278.848	47,3%	559	51,0%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	314	28,6%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	638	58,2%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	144	13,1%
Duur	< 1 jaar WL	179.455	30,4%	135	12,3%
	1-<2 jaar WL	111.137	18,9%	133	12,1%
	2 jaar en meer WL	298.752	50,7%	828	75,5%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	441	40,2%
	Cat N	140.570	23,9%	200	18,2%
	Cat B	272.195	46,2%	455	41,5%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	613	55,9%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	452	41,2%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	31	2,8%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	965	88,0%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	62	5,7%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	69	6,3%
Totaal		589.344	100,0%	1.096	100,0%

Zoals dat ook het geval is voor de doelgroepen Activa en SINE telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het kleinste aandeel personen dat een doorstromingsprogramma heeft beëindigd als wordt vergeleken met het aandeel van dat gewest in het geheel van de UVW-WZ (7,7 % tegen 15,8 %).

Zoals voor de beide andere doelgroepen zijn de vrouwen in de meerderheid (51 %), zij het minder uitgesproken dan in de doelgroep Activa (57,9 %) en vooral SINE (79,2 %).

Het aandeel van de langdurig werklozen ligt net als voor de doelgroep Activa boven de 75 % (tegen 50,7 % van de UVW-WZ).

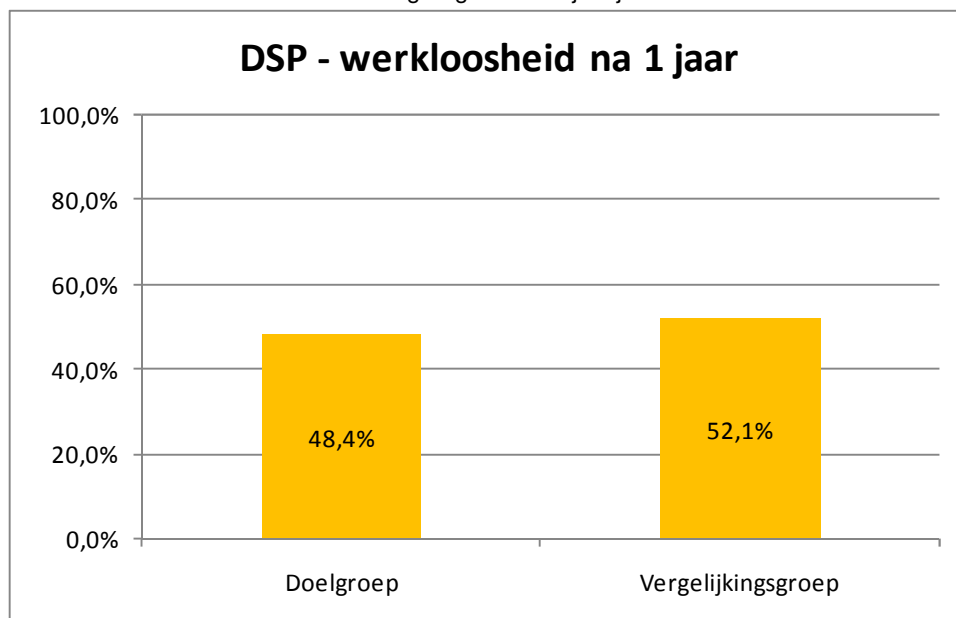
Net als voor de doelgroep Activa is het aandeel van de middengeschoolden die een doorstromingsprogramma hebben beëindigd groter dan het aandeel van de UVW-WZ (41,2 % tegen 29,7 %).

Tot slot moet nog worden aangestipt dat voor de 3 formules van activering door werk het aandeel van de gezinshoofden (cat A) verhoudingsgewijs steeds groter is dan dat van de alleenwonenden (cat N) en dat telkens het aandeel van de gezinshoofden hoger ligt dan dat van de UVW-WZ en het aandeel van de alleenwonenden lager ligt dan dat van de UVW-WZ. Die verschillen zijn het grootst voor de DSP-doelgroep.

4.3 Situatie na 12 maanden

4.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 4.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

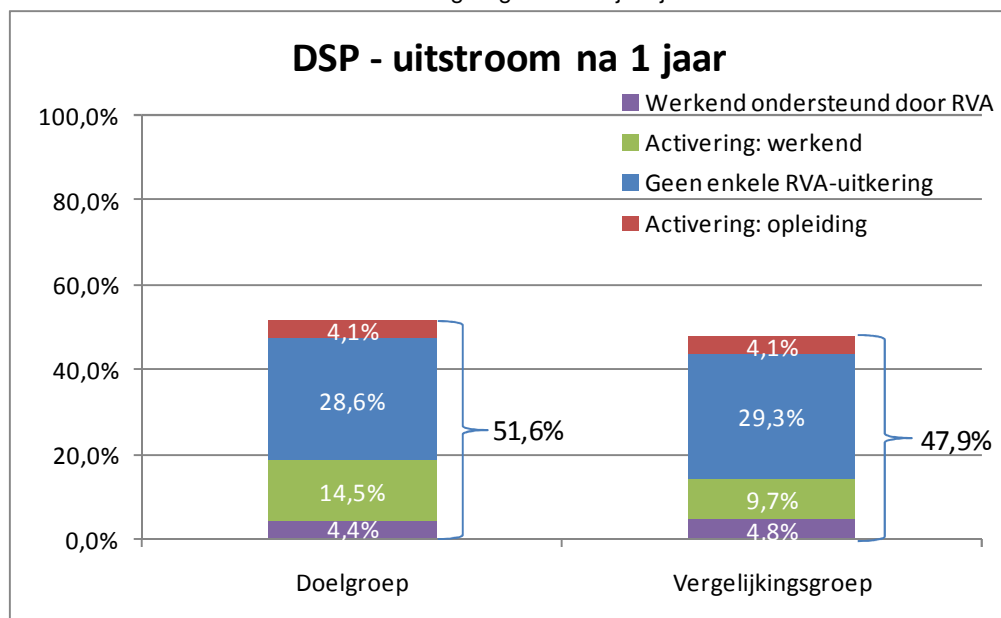

Van de drie onderzochte activeringstypes waarbij de werkloosheidsuitkering omgezet wordt in een loonsubsidie (Activa, SINE en doorstromingsprogramma's) is de terugkeerkans het grootst bij de personen die geactiveerd werden in het kader van een doorstromingsprogramma, namelijk 48,4 %. In de vergelijkingsgroep bedraagt het aandeel werklozen een jaar na de basisobservatie 52,1 %. Daaruit kunnen we afleiden dat een activeringsperiode in het kader van een doorstromingsprogramma niet leidt tot een significante toename van de uitstroomkansen. Het feit dat het gaat om een tewerkstelling in de publieke sector kan een element van verklaring leveren. De beslissing of men na

afloop van een doorstromingscontract bij dezelfde werkgever in dienst kan blijven hangt immers veel vaker dan in de privésector af van subsidies of andere voorwaarden waaraan moet voldaan worden (zoals bijvoorbeeld slagen in een examen).

4.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 4.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Ook qua aard van de uitstroom zijn er weinig verschillen tussen doelgroep en vergelijkingsgroep. Enkel de uitstroom naar een andere vorm van activering van de werkloosheidsuitkering blijkt groter te zijn in de doelgroep (14,5 % tegenover 9,2 % in de vergelijkingsgroep). Het gaat daarbij voor het overgrote deel om uitstroom naar een Activa- of win-wincontract. De uitstroom waarbij geen band meer bestaat met de RVA (en die tot op zekere hoogte de uitstroom naar regulier werk weerspiegelt) ligt relatief gezien lager in de doelgroep (28,6 %) dan in de vergelijkingsgroep (29,3 %).

Doorstromingsprogramma's blijken dus vooral te fungeren als een tussenstation in het activeringstraject, eerder dan dat ze rechtstreeks leiden naar reguliere tewerkstelling. Dit is ook zo voorzien in de wetgeving.

4.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

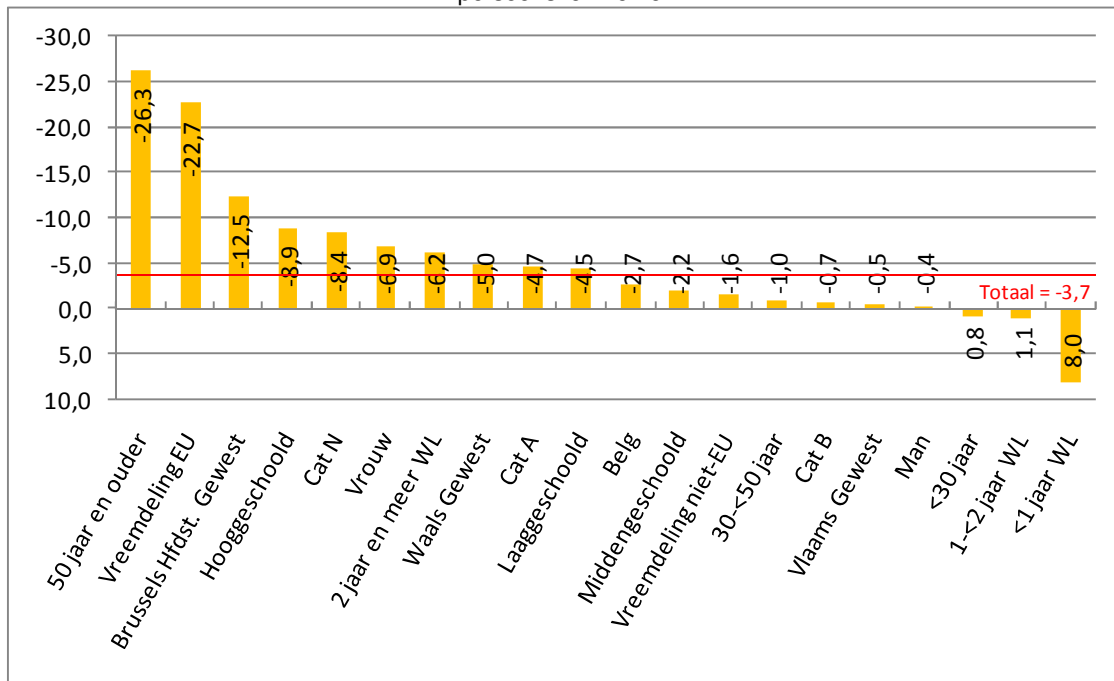
Tabel 4.II Doorstromingsprogramma's - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. Vreemdeling EU	62	23	37,1%	246	147	59,8%
2. Hooggeschoold	31	12	38,7%	128	61	47,7%
3. 1-<2 jaar WL	133	56	42,1%	551	226	41,0%
4. <30 jaar	314	133	42,4%	1.369	569	41,6%
5. Vrouw	559	241	43,1%	2.413	1.206	50,0%
6. Middengespoold	452	202	44,7%	1.933	906	46,9%
7. Cat B	455	205	45,1%	1.972	903	45,8%
8. <1 jaar WL	135	61	45,2%	560	208	37,1%
9. Waals Gewest	554	263	47,5%	2.414	1.267	52,5%
10. Vlaams Gewest	458	221	48,3%	1.951	951	48,7%
11. Cat N	200	97	48,5%	846	481	56,9%
12. Belg	965	472	48,9%	4.209	2.171	51,6%
13. 2 jaar en meer WL	828	414	50,0%	3.606	2.025	56,2%
14. 30-<50 jaar	638	321	50,3%	2.744	1.408	51,3%
15. Laaggeschoold	613	317	51,7%	2.656	1.492	56,2%
16. Cat A	441	229	51,9%	1.899	1.075	56,6%
17. Vreemdeling niet-EU	69	36	52,2%	262	141	53,8%
18. 50 jaar en ouder	144	77	53,5%	604	482	79,8%
19. Man	537	290	54,0%	2.304	1.253	54,4%
20. Brussels Hfdst. Gewest	84	47	56,0%	352	241	68,5%
Totaal	1.096	531	48,4%	4.717	2.459	52,1%

EU-vreemdelingen en hooggeschoolden zijn de enige subgroepen in de doelgroep waar de terugkeerkans naar een werkloosheidsuitkering minder dan 40 % bedraagt. Het betreft echter kleine subgroepen, zodat het effect op de globale terugkeerkans eerder beperkt is.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de terugkeerkans het grootst. Het aandeel werklozen na een jaar ligt er ongeveer 8 procentpunten hoger dan in het Vlaams en het Waals Gewest. In de vergeljkingsgroep is het verschil met de andere gewesten evenwel heel wat groter.

Grafiek 4.III Doorstromingsprogramma's - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

De afwijking tussen doelgroep en vergelijkingsgroep geeft ons een beter beeld van het effect van doorstromingsprogramma's op de terugkeerkans naar werkloosheid. Daaruit blijkt dat een jaar na de basisobservatie het aandeel werklozen globaal bekeken 3,7 procentpunten lager ligt in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep. Van alle onderzochte activeringstypes laten doorstromingsprogramma's het kleinste effect noteren.

Voor de meeste subgroepen is het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep verwaarloosbaar. Bij de werklozen van korte duur (<1 jaar) ligt het aandeel werklozen zelfs 8 procentpunten hoger in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep. Langs de andere kant lijkt het effect, net zoals bij Activa overigens, het grootst bij de 50-plussers.

Ook hier verdienen deze vaststellingen echter enige nuance. Enerzijds blijkt de subgroep die als de moeilijkst herintegreerbare beschouwd kan worden het best te scoren, anderzijds is het effect het kleinst in de subgroep waarvan men kan aannemen dat hij het dichtst bij de arbeidsmarkt staat. Zoals al duidelijk geworden is bij de activeringsmaatregelen die tot nu toe behandeld werden en zoals ook nog meermaals zal aangestipt worden in het vervolg van deze studie, wordt het effect in bepaalde doelgroepen hoogstwaarschijnlijk ook beïnvloed – en dit zowel in positieve als in negatieve zin – door andere kenmerken dan diegene op basis waarvan de vergelijkingsgroep samengesteld werd.

5. Collectieve beroepsopleiding

5.1 Beschrijving van de maatregel

De beroepsopleiding wil de werkloosheid tegengaan door in te zetten op opleiding en omkadering van werkzoekenden. Zij wil de werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen namelijk de mogelijkheid bieden zich te scholen in een beroep, zich te vervolmaken in een functie of zich om te scholen naar een ander beroep. Het beoogde doel is vanzelfsprekend de bekwaamheid van die werknemers te vergroten of hen duurzaam opnieuw in te schakelen op de arbeidsmarkt.

Een collectieve beroepsopleiding is meer in het bijzonder een opleiding die wordt georganiseerd in een beroepsopleidingscentrum dat wordt beheerd en erkend door één van de gemeenschaps- of gewestinstellingen voor arbeidsbemiddeling (Arbeitsamt, FOREM, IBFFP of VDAB). Een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze kan tijdens die opleiding werkloosheidsuitkeringen blijven ontvangen ten laste van de RVA.

5.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 5.1 Profiel van de doelgroep (collectieve beroepsopleiding beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel collectieve beroepsopl. beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	6.613	40,1%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	8.745	53,1%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	1.122	6,8%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	9.145	55,5%
	Vrouw	278.848	47,3%	7.335	44,5%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	7.167	43,5%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	8.315	50,5%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	998	6,1%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	5.632	34,2%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	5.456	33,1%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	5.392	32,7%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	4.477	27,2%
	Cat N	140.570	23,9%	3.606	21,9%
	Cat B	272.195	46,2%	8.397	51,0%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	57,7%	7.577	46,0%
	Middengeschoold	174.766	32,0%	6.585	40,0%
	Hooggeschoold	86.161	10,3%	2.318	14,1%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,1%	14.606	88,6%
	Vreemdeling EU	44.042	7,2%	984	6,0%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	5,8%	890	5,4%
Totaal		589.344	100,0%	16.480	100,0%

De verschillen tussen het profiel van de UVW-WZ en dat van de personen die een collectieve opleiding hebben beëindigd, zijn het meest uitgesproken als ze worden verdeeld naar gewest, leeftijdsklasse en studieniveau:

- Een kleiner percentage personen dat in Brussel een opleiding heeft beëindigd: 6,8 % tegen 15,8 % van de UVW-WZ voor het land; in Wallonië zien we het tegenovergestelde: 53,1 % tegen slechts 44,6 % van de UVW-WZ;

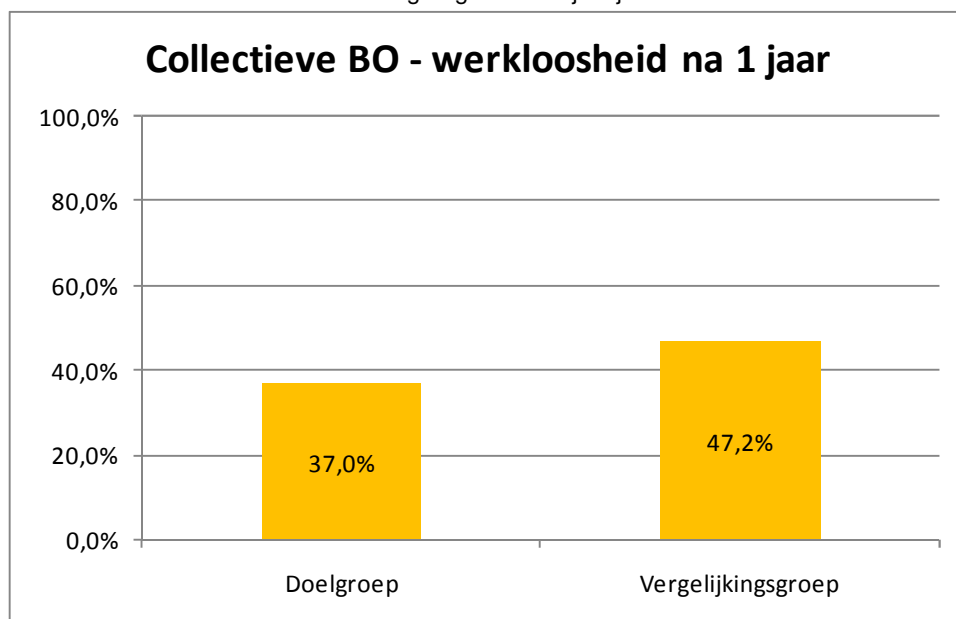
- Het is niet verwonderlijk dat de leeftijdsklasse van de 50-jarigen en ouder ondervertegenwoordigd is in de groep van de personen die een collectieve beroepsopleiding hebben beëindigd dan in de groep van de UVW-WZ: 6,1 % tegen 20,8 % van de UVW-WZ in die leeftijdsklasse:
- Sterk verwonderlijk is het feit dat het laagste studieniveau ondervertegenwoordigd is in de groep van de personen die dit type van opleiding hebben beëindigd: 46 % tegen 57,7 % van de UVW-WZ. In vergelijking met hun gewicht in het totaal van de UVW-WZ zijn de andere studieniveaus dan weer oververtegenwoordigd in de groep van de personen die de opleiding hebben beëindigd of onderbroken.

Het verschil mannen/vrouwen is niet heel groot in de doelgroep (55,5 % mannen) en lichtjes in het voordeel van de mannen als wordt vergeleken met hun gewicht in het totaal van de UVW-WZ (55,5 % tegen 52,7 %). Het percentage samenwonenden en Belgen in de groep van de personen die deze opleiding hebben beëindigd, ligt respectievelijk hoger dan de percentages van de 2 andere gezinscategorieën en van de buitenlanders uit en van buiten de EU in het totaal van de UVW-WZ.

5.3 Situatie na 12 maanden

5.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

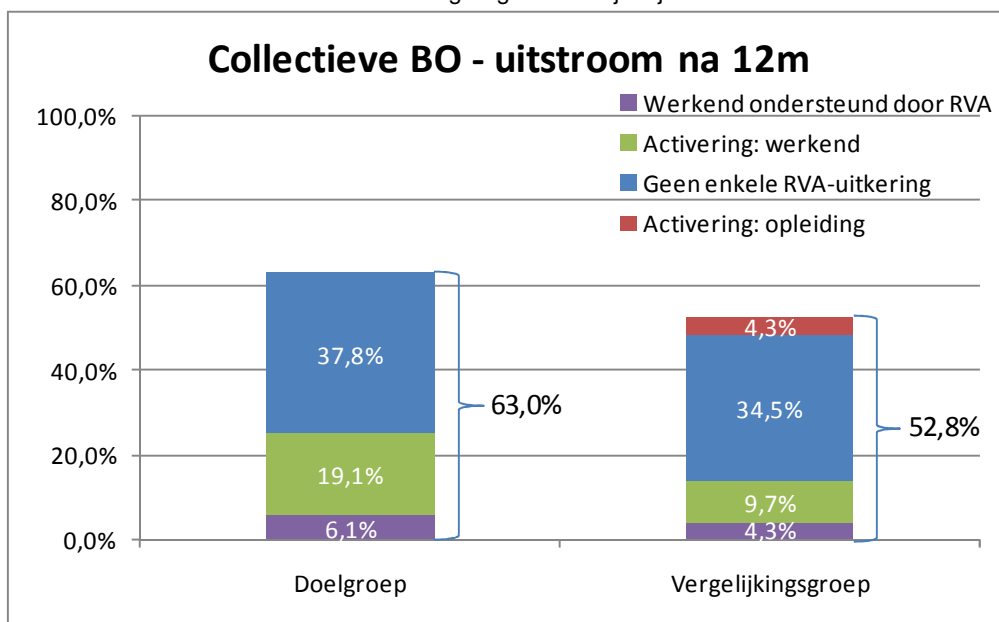
Grafiek 5.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Twaalf maanden nadat hun vrijstelling voor het volgen van een collectieve beroepsopleiding geëindigd is, bedroeg het aandeel werklozen in de doelgroep 37,0 %. In de vergelijkingsgroep was 47,2 % een jaar na de basisobservatie nog steeds werkloos. Werklozen die een collectieve beroepsopleiding achter de rug hebben vinden we dus heel wat minder vaak terug in de werkloosheid dan werklozen met een gelijkaardig profiel, maar die geen opleiding volgden. Met andere woorden: het volgen van een collectieve beroepsopleiding vermindert dus de kans op werkloosheid, zij het in mindere mate dan Activa en SINE.

5.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 5.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Bekeken vanuit het standpunt van de uitstroom betekent dit dat bijna 2/3 van de doelgroep een jaar na het einde van hun vrijstelling geen werkloosheidsuitkering meer ontvangt. Een meerderheid van de “uitstromers” (37,8 % van de totale doelgroep) behoort tot de categorie die geen enkele uitkering meer ontvangt van de RVA. Zoals in de methodologische inleiding reeds gemeld werd, geeft deze categorie ons een idee van de uitstroom naar reguliere tewerkstelling. Het percentage ligt in dezelfde lijn van de vergelijkingsgroep, waar 34,5 % geen enkele uitkering meer ontvangt van de RVA. De cijfers wijzen er dus niet meteen op dat een collectieve beroepsopleiding leidt tot een significante toename van de uitstroomkansen richting reguliere tewerkstelling. Op indirecte wijze kan dit achteraf echter wel het geval zijn.

Uit de cijfers blijkt immers dat het verschil in uitstroom tussen de doelgroep en de vergelijkingsgroep hoofdzakelijk bepaald wordt door het verschil in gesubsidieerde tewerkstelling. Dat aandeel ligt namelijk veel hoger in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep (19,1 % ten opzichte van 9,7 %). Dat wijst erop dat een collectieve beroepsopleiding vaak een springplank is naar andere activeringsvormen, met name Activa en win-win⁷.

Het feit dat personen die vrijgesteld werden om een collectieve beroepsopleiding te volgen na het voltooien van deze opleiding vaker hun weg vinden naar een gesubsidieerde job dan personen met een gelijkaardig profiel, maar die geen opleiding volgden kan wijzen op twee zaken. Enerzijds is het volgen van een collectieve beroepsopleiding mogelijks een selectie criterium voor werkgevers die de keuze hebben tussen verschillende kandidaten die voldoen aan de toegangsvoorwaarden tot een gesubsidieerde job. Anderzijds kan het ook betekenen dat werklozen die toegang hadden tot een collectieve beroepsopleiding bepaalde kenmerken bezitten die hen “activeerbaarder” maken dan werklozen die geen opleiding volgden. Het kan dan gaan om kenmerken zoals bijvoorbeeld motivatie,

⁷ Een gesubsidieerde job betekent immers voor de doelgroep in de overgrote meerderheid van de gevallen een job in het kader van het Activa- of win-win aanwervingsplan.

zelfvertrouwen, arbeidsverleden, gezinssituatie⁸, betere kennis van de arbeidsmarkt en de beschikbare tewerkstellingsmaatregelen, ... Het feit dat het aantal plaatsen binnen deze opleidingen niet onbeperkt is en de doorgedreven begeleiding van de gewestelijke diensten kan de invloed van deze kenmerken nog versterken.

5.4 Focus op de terugkeerkans⁹ naar werkloosheid

Tabel 5.II Collectieve beroepsopleiding - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. Cat B	8.397	2.408	28,7%	2.790	1.128	40,4%
2. Vlaams Gewest	6.613	1.950	29,5%	2.268	922	40,7%
3. <1 jaar WL	5.632	1.683	29,9%	1.950	783	40,2%
4. Hooggeschoold	2.318	730	31,5%	899	389	43,3%
5. Middengespoold	6.585	2.108	32,0%	2.211	921	41,7%
6. 1-<2 jaar WL	5.456	1.747	32,0%	1.891	797	42,1%
7. <30 jaar	7.167	2.397	33,4%	2.344	960	41,0%
8. Belg	14.606	5.289	36,2%	4.712	2.189	46,5%
9. Vrouw	7.335	2.705	36,9%	2.563	1.235	48,2%
10. Man	9.145	3.386	37,0%	3.149	1.463	46,5%
11. 30-<50 jaar	8.315	3.185	38,3%	2.942	1.437	48,8%
12. Vreemdeling EU	984	399	40,5%	539	271	50,3%
13. Waals Gewest	8.745	3.613	41,3%	2.892	1.447	50,0%
14. Cat N	3.606	1.544	42,8%	1.317	675	51,3%
15. Laaggeschoold	7.577	3.253	42,9%	2.602	1.388	53,3%
16. Vreemdeling niet-EU	890	403	45,3%	461	238	51,6%
17. Brussels Hfdst. Gewest	1.122	528	47,1%	552	329	59,6%
18. Cat A	4.477	2.139	47,8%	1.605	895	55,8%
19. 2 jaar en meer WL	5.392	2.661	49,4%	1.871	1.118	59,8%
20. 50 jaar en ouder	998	509	51,0%	426	301	70,7%
Totaal	16.480	6.091	37,0%	5.712	2.698	47,2%

Zowel in de doelgroep als in de vergeljkingsgroep zijn de drie groepen met de laagste terugkeer- en blijfkans de samenwonenden, de werklozen uit het Vlaams Gewest en de werklozen van korte duur (< 1 jaar). In de doelgroep is net iets minder dan 30 % van deze categorieën na 1 jaar opnieuw werkloos, in de vergeljkingsgroep iets meer dan 40 %.

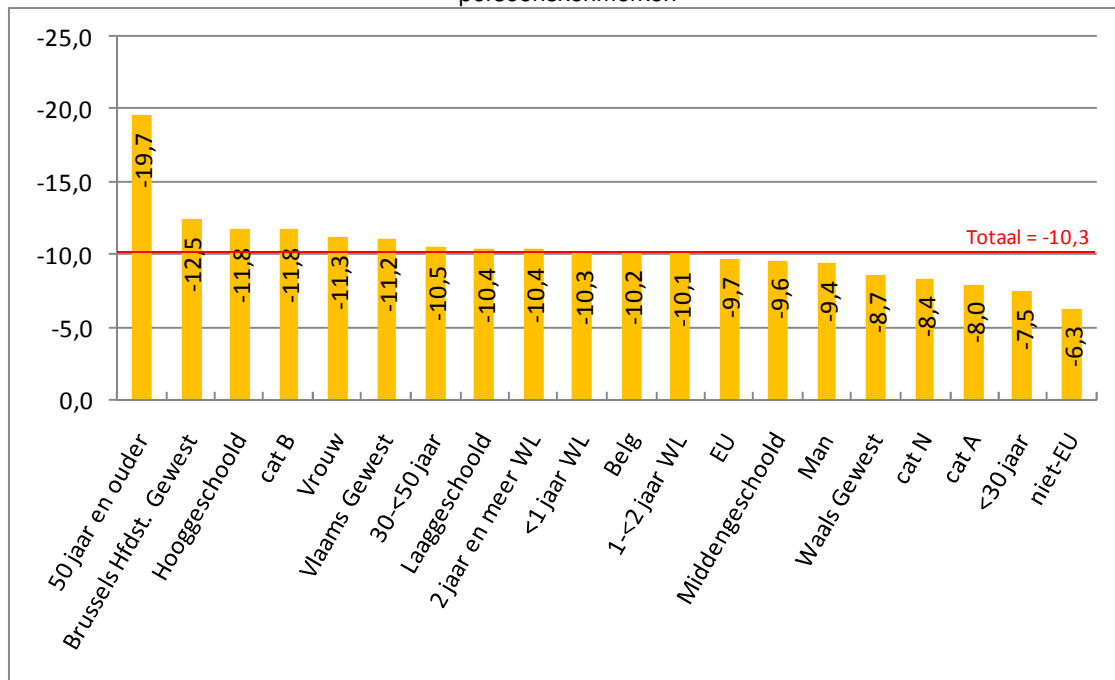
De categorieën met de grootste terugkeer- en blijfkans lopen eveneens parallel in doelgroep en vergeljkingsgroep. Het zijn de werklozen van 50 jaar en ouder (51,0 % DG en 70,7 % VG) en de langdurig werklozen (49,4 % DG en 59,8 % VG).

⁸ De variabele "uitkeringscategorie" weerspiegelt de gezinssituatie deels, maar geeft bijvoorbeeld geen indicatie over belangrijke aspecten van de gezinssituatie zoals het aantal kinderen dat een werkloze heeft en hun leeftijd.

⁹ Ter herinnering: in deze studie worden enkel de personen die tot een beperkt aantal categorieën behoren (UVW-WZ na voltijdse of deeltijdse arbeidsprestaties of na studies, werklozen met bedrijfstoelag, vrijgestelde werklozen omwille van sociale of familiale moeilijkheden en vrijgestelde oudere werklozen) beschouwd als werkloos. Hoewel ze strikt genomen een werkloosheidsuitkering ontvangen worden personen met een vrijstelling voor het volgen van een opleiding dus niet beschouwd als werkloos, waardoor we in de doelgroep hebben over de terugkeerkans in plaats van de blijfkans.

Het verschil in terugkeerkans in de doelgroep en blijfkans in de vergelijkingsgroep bedraagt voor de hele populatie 10,3 procentpunten in het voordeel van de doelgroep. Dit betekent dat de kans dat werklozen een jaar na het beëindigen van een vrijstelling voor het volgen van een collectieve beroepsopleiding nog steeds werkloos zijn, 10,3 procentpunten lager ligt dan bij een groep van vergelijkbare werklozen die geen opleiding volgden.

Grafiek 5.III Collectieve beroepsopleiding - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Bovenstaande tabel laat zien dat het positieve effect dat het volgen van een beroepsopleiding blijkt te hebben speelt voor iedere categorie van werklozen. De onderlinge verschillen zijn niet zo groot: voor de meeste categorieën noteren we een afwijking tussen doelgroep en vergelijkingsgroep van om en bij de 10 procentpunten.

In slechts één categorie is er een veel grotere afwijking, namelijk bij de 50-plussers (- 19,7 procentpunten). Hieruit zou men kunnen concluderen dat het volgen van een collectieve beroepsopleiding het meeste effect heeft bij oudere werklozen. Voorbehoud is hierbij echter op zijn plaats. Het is immers mogelijk dat bij 50-plussers andere persoonskenmerken dan degene die onderzocht werden meer dan bij andere subgroepen de blijfkans beïnvloeden, waardoor het effect van het volgen van een opleiding in deze subgroep overschat wordt. We denken hierbij aan moeilijke meetbare kenmerken zoals motivatie en gezondheidstoestand, maar ook aan arbeidsmarktgerelateerde kenmerken die niet beschikbaar waren, zoals bijvoorbeeld het beroepsverleden.

Dit hoeft niet te verwonderen. De hoge blijfkans bij 50-plussers met een vergelijkbaar profiel (in de vergelijkingsgroep was 70,7% een jaar later nog steeds werkloos) toont immers aan dat het om een zeer moeilijk te activeren subgroep gaat. Dat een deel van deze werkloze 50-plussers, ondanks het feit dat verondersteld wordt dat deze leeftijdscategorie een moeilijk activeerbare doelgroep is, toch een beroepsopleiding volgen kan er op wijzen dat deze specifieke groep bijzondere kenmerken bezit die hen onderscheiden van de andere werkloze 50-plussers.

6. Individuele beroepsopleiding

6.1 Beschrijving van de maatregel

Een individuele beroepsopleiding in een onderneming (IBO) is een opleiding op de werkvloer (aanvaard door de directeur van het werkloosheidsbureau), op basis van een overeenkomst gesloten tussen de stagiair, de werkgever en de bevoegde dienst voor beroepsopleiding (Arbeitsamt, FOREM, IBFFP of VDAB). Een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze kan tijdens die opleiding een beroepsinschakelingsuitkering of werkloosheidsuitkeringen blijven ontvangen ten laste van de RVA. Na de beroepsopleiding moet de werkgever de stagiair in dienst nemen met een arbeidsovereenkomst die hij ten vroegste na verloop van een periode gelijk aan de duur van de beroepsopleiding kan beëindigen.

6.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 6.1 Profiel van de doelgroep (individuele beroepsopleiding beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel individuele beroepsopl. beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	2.948	47,2%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	2.939	47,1%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	358	5,7%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	4.322	69,2%
	Vrouw	278.848	47,3%	1.923	30,8%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	3.761	60,2%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	2.229	35,7%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	255	4,1%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	3.016	48,3%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	1.974	31,6%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	1.255	20,1%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	916	14,7%
	Cat N	140.570	23,9%	1.102	17,6%
	Cat B	272.195	46,2%	4.227	67,7%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	2.387	38,2%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	2.911	46,6%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	947	15,2%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	5.816	93,1%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	238	3,8%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	191	3,1%
Totaal		589.344	100,0%	6.245	100,0%

De meeste bevindingen die werden gedaan voor de groep van de personen die een collectieve opleiding hebben beëindigd of onderbroken, gelden hier ook (maar niet altijd in dezelfde mate) als het profiel wordt vergeleken van de UVW-WZ en dat van de personen die een individuele opleiding hebben beëindigd of onderbroken.

De verschillen tussen het profiel van de UVW-WZ en dat van de personen die een individuele opleiding hebben beëindigd of onderbroken, zijn het grootst als ze worden verdeeld naar leeftijdsklasse, gezinscategorie, studieniveau, geslacht en gewest:

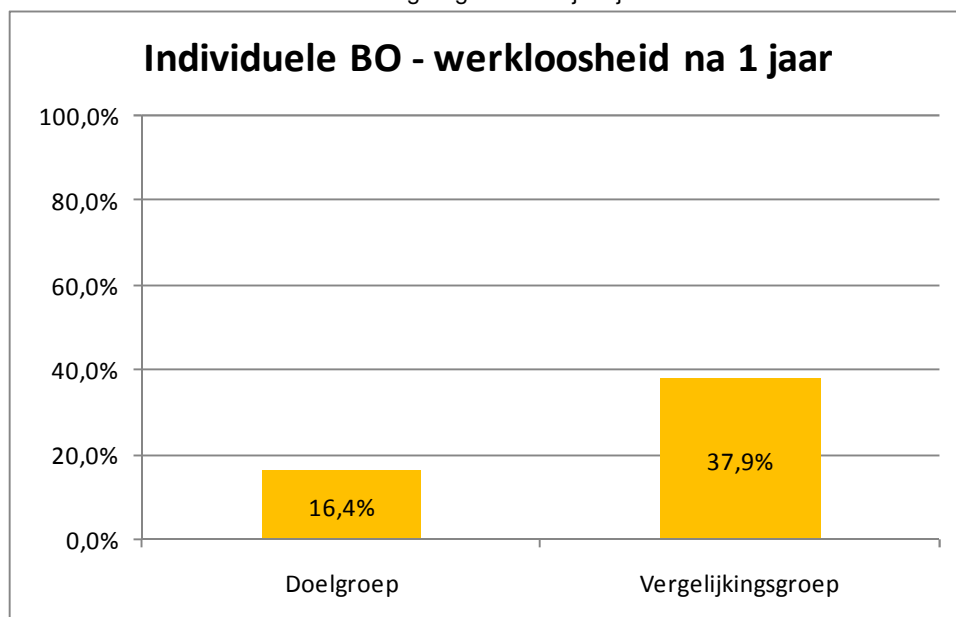
De –30-jarigen, de werklozen van korte duur (d.i. minder dan 1 jaar werkloos), de middengeschoolde werklozen evenals de samenwonenden zijn in vergelijking met de UVW-WZ sterk oververtegenwoordigd in de populatie van de personen die een individuele opleiding hebben beëindigd of onderbroken. De buitenlanders zijn hier nog minder vertegenwoordigd dan in de groep van de personen die een collectieve opleiding hebben beëindigd of onderbroken. De ondervertegenwoordiging van de buitenlanders uit de EU en van buiten de EU is overigens een constante die we aantreffen voor alle soorten opleidingen.

Het verschil mannen/vrouwen is meer uitgesproken bij de UVW-WZ dan bij personen die een collectieve opleiding hebben beëindigd of onderbroken. In het laatste geval lagen de percentages dicht bij elkaar, terwijl de percentages van de mannen die een individuele beroepsopleiding hadden beëindigd, heel wat hoger liggen dan bij de UVW-WZ: 69,2 % tegen 52,7 % voor de UVW-WZ. Een mogelijke verklaring vinden we op sectorniveau. Het aanbod aan individuele beroepsopleidingen is immers het grootst in sectoren met overwegend mannelijke tewerkstelling, zoals de industriële sector.

6.3 Situatie na 12 maanden

6.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 6.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

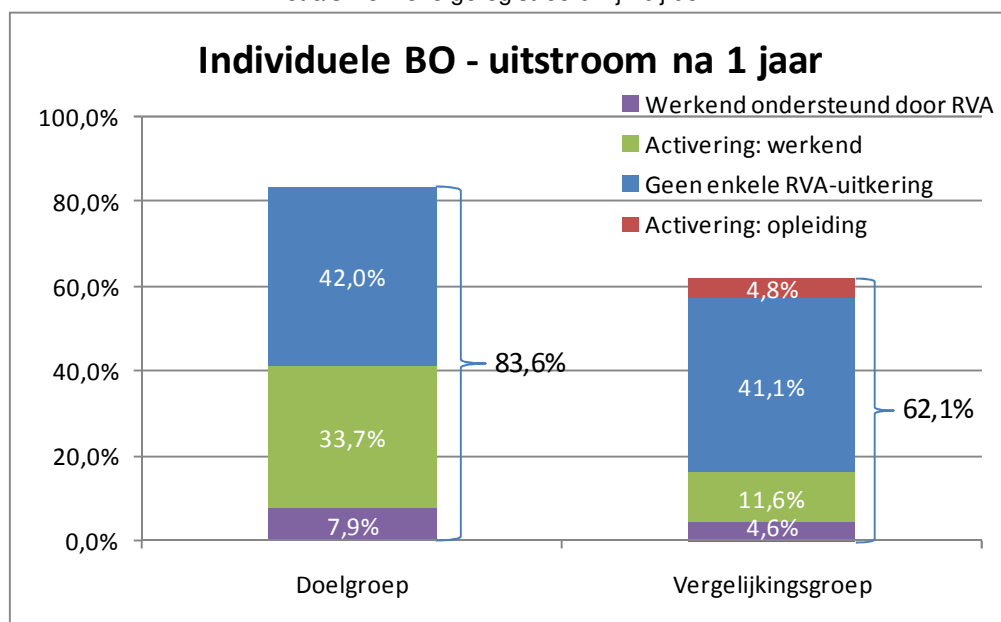
Het verschil in terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) is bij de individuele beroepsopleidingen nog groter dan bij de collectieve beroepsopleidingen. Slechts 1 op de 6 (16,4 %) was een jaar na het beëindigen van een individuele

beroepsopleiding nog werkloos. In de vergelijkingsgroep, die bestaat uit werklozen met hetzelfde profiel maar die geen vrijstelling hadden voor het volgen van een opleiding, was het percentage werklozen op hetzelfde tijdstip 21,5 procentpunten hoger, namelijk 37,9 %. Ook dit type van opleiding beïnvloedt de uitstroom uit de werkloosheid dus positief.

Enige nuance is hierbij echter op zijn plaats. De terugkeerkans wordt ongetwijfeld in sterke mate beïnvloed door de reglementaire verplichting voor de werkgever om de werklozen die bij hen een individuele beroepsopleiding volgden in dienst te nemen voor een periode die minstens even lang is als deze van de opleiding. Verder speelt ook hun gunstige profiel in hun voordeel. Tenslotte gaat lang niet alle uitstroom richting regulier werk, maar vaak ook richting gesubsidieerde tewerkstelling. Hierop komen we verder nog terug.

6.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 6.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

De overgrote meerderheid (83,6 %) is een jaar na het beëindigen van een individuele beroepsopleiding uitgestroomd uit de werkloosheid. In de vergelijkingsgroep is dit slechts 62,1 %.

Nog meer dan het geval was bij de collectieve beroepsopleidingen houdt uitstroom voor de doelgroep in dat men toch nog verbonden blijft met de RVA. Bijna de helft van de "uitstromers" in de doelgroep zijn ondanks het feit dat ze geen werkloosheidsuitkering meer ontvangen toch nog terug te vinden in een ander RVA-statuut. Overwegend gaat het om een gesubsidieerde tewerkstelling (33,7 % van de totale doelgroep). Opvallend hierbij is het succes van het win-win aanwervingsplan, dat in de beschouwde periode op kruissnelheid was. Niet minder dan 1 689 personen of meer dan een kwart van de totale doelgroep was een jaar na de basisobservatie tewerkgesteld in het kader van dit systeem.

In de vergelijkingsgroep daarentegen betekent uitstroom overwegend dat men geen enkele band meer heeft met de RVA (41,1 % van de totale vergelijkingsgroep). Het aandeel gesubsidieerde tewerkstelling is er met 11,6 % veel kleiner.

Het volgen van een individuele beroepsopleiding zorgt dus voor een aanzienlijke toename van de uitstroomkansen van werklozen. Het gemeten netto-effect is echter groter voor wat betreft de uitstroom naar gesubsidieerde tewerkstelling (vooral Activa en win-win) dan de

uitstroom naar regulier werk. Dit fenomeen stelden we ook al vast bij de collectieve beroepsopleidingen, waar het zich evenwel in minder mate manifesteerde dan bij de individuele beroepsopleidingen.

6.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

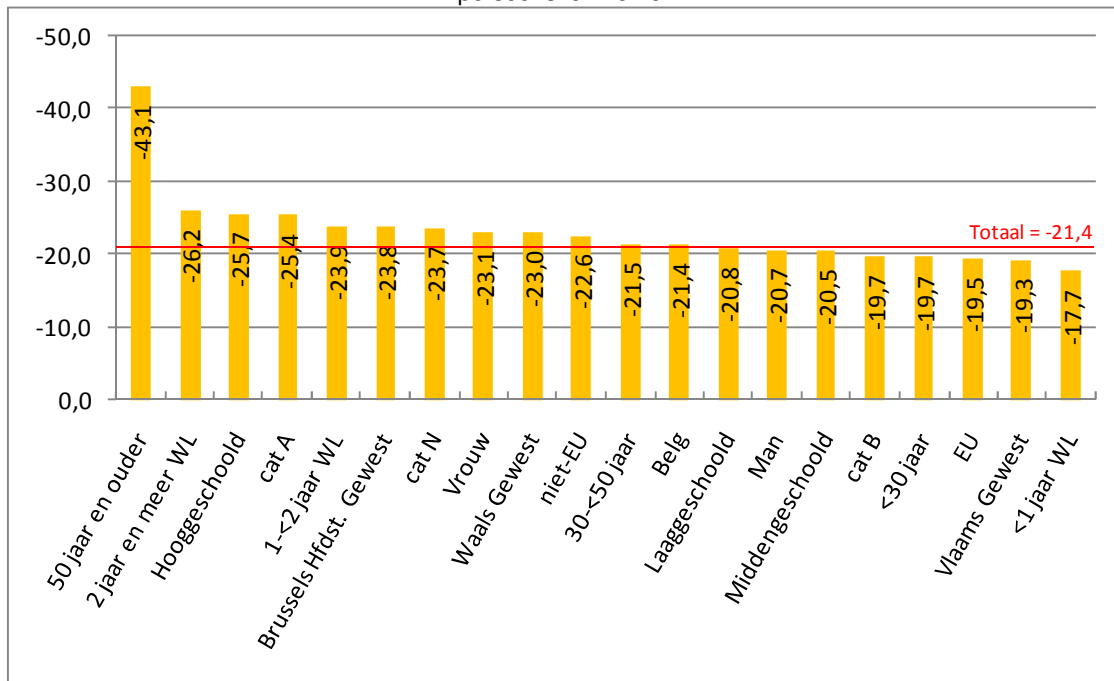
Tabel 6.II Individuele beroepsopleiding - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. Hooggeschoold	947	96	10,1%	793	284	35,8%
2. Cat B	4.227	512	12,1%	3.431	1.093	31,9%
3. <1 jaar WL	3.016	390	12,9%	2.456	753	30,7%
4. Vlaams Gewest	2.948	396	13,4%	2.406	788	32,8%
5. Middengeschoold	2.911	395	13,6%	2.371	808	34,1%
6. <30 jaar	3.761	538	14,3%	3.044	1.035	34,0%
7. 1-<2 jaar WL	1.974	285	14,4%	1.629	624	38,3%
8. Belg	5.816	921	15,8%	4.727	1.760	37,2%
9. Vrouw	1.923	310	16,1%	1.598	626	39,2%
10. Man	4.322	716	16,6%	3.531	1.316	37,3%
11. 50 jaar en ouder	255	43	16,9%	225	135	60,0%
12. Waals Gewest	2.939	505	17,2%	2.403	966	40,2%
13. 30-<50 jaar	2.229	445	20,0%	1.860	772	41,5%
14. Vreemdeling EU	238	50	21,0%	227	92	40,5%
15. Laaggeschoold	2.387	535	22,4%	1.965	850	43,3%
16. Cat N	1.102	260	23,6%	919	435	47,3%
17. Cat A	916	254	27,7%	779	414	53,1%
18. 2 jaar en meer WL	1.255	351	28,0%	1.044	565	54,1%
19. Vreemdeling niet-EU	191	55	28,8%	175	90	51,4%
20. Brussels Hfdst. Gewest	358	125	34,9%	320	188	58,8%
Totaal	6.245	1.026	16,4%	5.129	1.942	37,9%

Samenwonenden en werklozen met een werkloosheidsduur van minder dan 1 jaar behoren net als bij de collectieve beroepsopleidingen tot de categorieën waar de terugkeer- en blijfkans een jaar na het einde van de vrijstelling het kleinst is (respectievelijk 12,1 % en 12,9 %). Enkel hooggeschoolde werklozen doen beter: slechts 1 op de 10 is een jaar na het volgen van een individuele beroepsopleiding nog steeds werkloos. In de vergelijkingsgroep doen hooggeschoolden het nochtans minder goed. Daar is 35,8 % van de hooggeschoolde werklozen een jaar na de basisobservatie werkloos. Dat is zelfs iets meer dan bij de middengeschoolden.

Aan de andere kant van het spectrum vinden we de werklozen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest terug. Hun terugkeerkans bedraagt zelfs na het volgen van een individuele beroepsopleiding nog 34,9 %, wat veruit het hoogste percentage van alle categorieën is. Ook in de vergelijkingsgroep is hun blijfkans hoog (58,8 %). Daar scoren enkel de 50-plussers nog iets minder goed (60,0 %). Die laatste categorie doet het na het volgen van een individuele beroepsopleiding dan wel weer heel wat beter. In de doelgroep bedraagt hun terugkeerkans immers slechts 16,9 %.

Grafiek 6.III Individuele beroepsopleiding - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Alle categorieën samen bedraagt de afwijking tussen de terugkeerkans in de doelgroep en de blijfkans in de vergelijkingsgroep 21,4 procentpunten in het voordeel van de eerste groep. Het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep is dus dubbel zo groot als bij de collectieve beroepsopleidingen, waar het 10,3 procentpunten bedroeg. Als we er van uit gaan dat de grootte van de afwijking een indicatie geeft over het activerend vermogen van een beroepsopleiding, dan blijkt een individuele aanpak op de werkvloer dus meer effect te hebben dan een collectieve binnen een onderwijsinstelling.

De belangrijke kanttekeningen die we in het begin van dit hoofdstuk plaatsen en die het vastgestelde effect enigszins nuanceren blijven uiteraard onverminderd van toepassing.

Net als bij de collectieve beroepsopleidingen zien we dat de terugkeerkans in de doelgroep voor alle categorieën kleiner is dan de blijfkans in de doelgroep. Opnieuw is de variatie tussen de categorieën eerder klein: in veel categorieën ligt de afwijking rond het gemiddelde van de totale populatie.

De werkloosheidsduur lijkt wel een kleine invloed uit te oefenen op het effect van een individuele beroepsopleiding. Bij de werklozen van korte duur (< 1 jaar) is het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep het kleinst (- 17,7 procentpunten), terwijl de langdurig werklozen (2 jaar en meer) het op één na grootste verschil laten noteren (-26,2 procentpunten). Een mogelijke verklaring is het feit dat de afstand tot de arbeidsmarkt bij werklozen van korte duur in tegenstelling tot bij langdurig werklozen relatief klein is. Daardoor is het potentiële effect van een individuele beroepsopleiding op de kansen op de arbeidsmarkt misschien minder groot. Hoe korter de werkloosheidsduur, hoe groter immers de kans dat men snel opnieuw aan de slag kan.

De enige categorie waar het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep heel groot is, is opnieuw de subgroep van de 50-plussers. Daar zien we een verschil van maar liefst 43,1 procentpunten. Hier speelt waarschijnlijk hetzelfde fenomeen als bij de werklozen die collectieve beroepsopleiding gevolgd hebben.

7. Middenstandsopleiding

7.1 Beschrijving van de maatregel

De middenstandsopleidingen zijn opleidingen die worden georganiseerd door SYNTRA, het IFAPME of de Espace formation PME, die voorbereiden op het uitoefenen van een leidinggevende functie in een kleine of middelgrote onderneming of op het uitoefenen van een zelfstandig beroep. De vrijstelling wordt toegekend voor de duur van de opleiding, met inbegrip van de vakantieperiodes, maar wordt beperkt tot één jaar. De vrijstelling kan verlengd worden als men is geslaagd voor het opleidingsjaar en als men het volgende jaar de opleiding voortzet. De voordelen die toegekend worden in het kader van een middenstandsopleiding (premies) worden niet als loon beschouwd en kunnen worden gecumuleerd met werkloosheidsuitkeringen voor zover men niet is tewerkgesteld met een arbeidsovereenkomst of met een statuut van zelfstandige.

7.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 7.1 Profiel van de doelgroep (middenstandsopleiding beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel middenstandsopleiding beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	64	19,3%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	213	64,2%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	55	16,6%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	139	41,9%
	Vrouw	278.848	47,3%	193	58,1%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	150	45,2%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	173	52,1%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	9	2,7%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	29	8,7%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	69	20,8%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	234	70,5%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	104	31,3%
	Cat N	140.570	23,9%	92	27,7%
	Cat B	272.195	46,2%	136	41,0%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	95	28,6%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	161	48,5%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	76	22,9%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	308	92,8%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	16	4,8%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	8	2,4%
Totaal		589.344	100,0%	332	100,0%

De personen die een middenstandsopleiding beëindigd hebben in het tweede semester van 2010 zijn van alle geanalyseerde doelgroepen het minst talrijk. Kleine absolute variaties kunnen dus aanleiding geven tot een aanzienlijk relatief verschil. Hiermee dient rekening gehouden te worden bij de vergelijking van hun profiel met dat van de UVW-WZ.

Buiten het feit dat de laaggeschoolden opnieuw aanzienlijk ondervertegenwoordigd zijn in de doelgroep in vergelijking met de UVW-WZ doen we niet dezelfde vaststellingen als bij de collectieve of individuele opleidingen. Het profiel van de UVW-WZ en dat van de personen die een middenstandsopleiding hebben beëindigd, verschillen vooral door de dominantie in de doelgroep van werklozen uit het Waals Gewest (64,2 %), van langdurig werklozen (2 jaar en meer) (70,5 %) en van middengeschoolde werklozen (48,5 %).

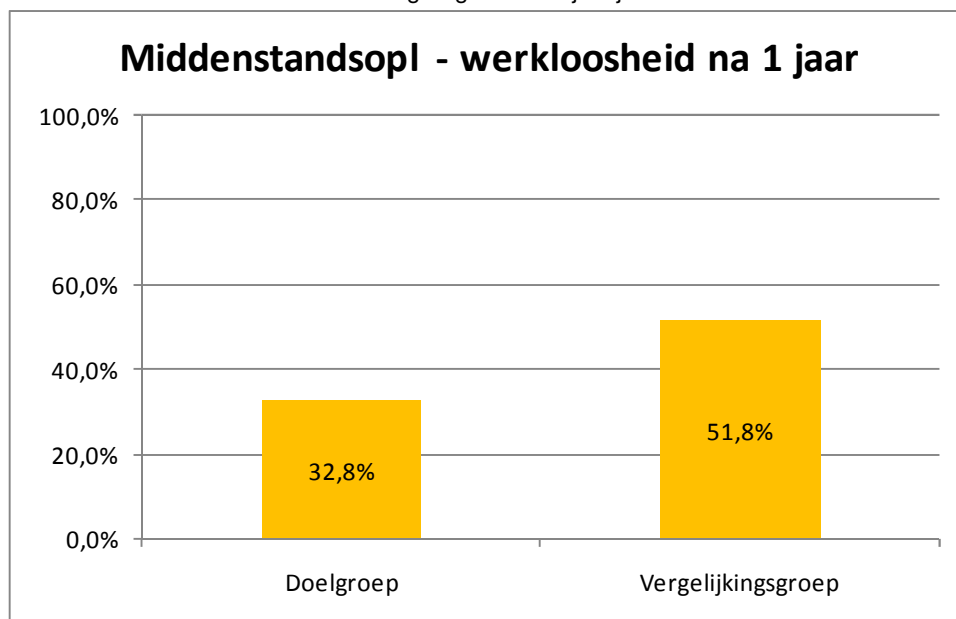
De 50-plussers met 2,7 % en de buitenlanders van buiten de EU (2,4 %) zijn zo goed als niet terug te vinden in de groep van de personen die een middenstandsopleiding hebben gevolgd.

De aandelen van de 3 gezinscategorieën zijn tamelijk gelijklopend bij de doelgroep en de UVW-WZ.

7.3 Situatie na 12 maanden

7.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

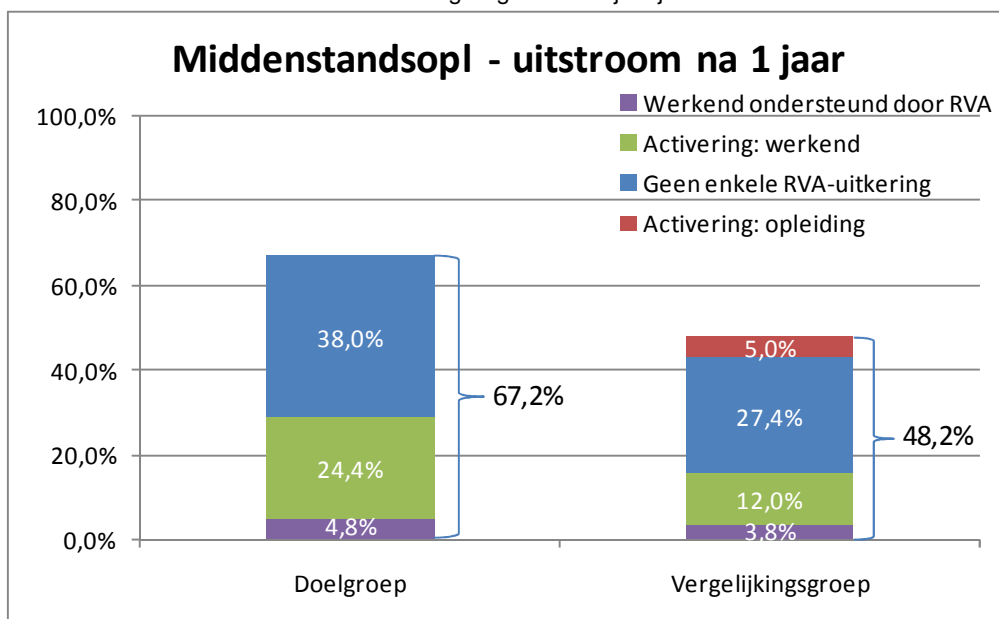
Grafiek 7.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Iets minder dan 1/3 van de doelgroep die in het 2de semester van 2010 een middenstandsopleiding beëindigd heeft was een jaar later werkloos. In de vergelijkingsgroep was dit meer dan de helft. Ook het volgen van een middenstandsopleiding geeft dus aanleiding tot een beduidende afname van de terugkeerkans naar werkloosheid.

7.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 7.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Ongeveer 2 op de 3 werklozen die in het 2de semester van 2010 een vrijstelling hadden voor het volgen van een middenstandsopleiding, waren een jaar na het einde van deze vrijstelling niet meer werkloos. In de vergelijkingsgroep had iets minder dan de helft een jaar na de basisobservatie geen werkloosheidsuitkering meer.

In tegenstelling tot bij de individuele en collectieve beroepsopleidingen is het verschil in “uitstroom” tussen doelgroep en vergelijkingsgroep zowel toe te schrijven aan een groter aandeel personen die geen enkele RVA-uitkering meer ontvangen (38,0 % DG - 27,4 % VG) als aan het feit dat meer mensen terecht komen in een andere activeringsvorm dan een opleiding (24,4 % DG – 12,0 % VG). Deze laatste groep bestaat voor wat betreft de doelgroep vooral uit personen wiens werkloosheidsuitkering geactiveerd werd in het kader van het gewone Activaplan (50 personen of 15,0 % van de totale doelgroep) of het win-win aanwervingsplan (31 personen of 9,3 % van de totale doelgroep). Ook in de vergelijkingsgroep gaat het vooral om deze twee maatregelen.

7.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

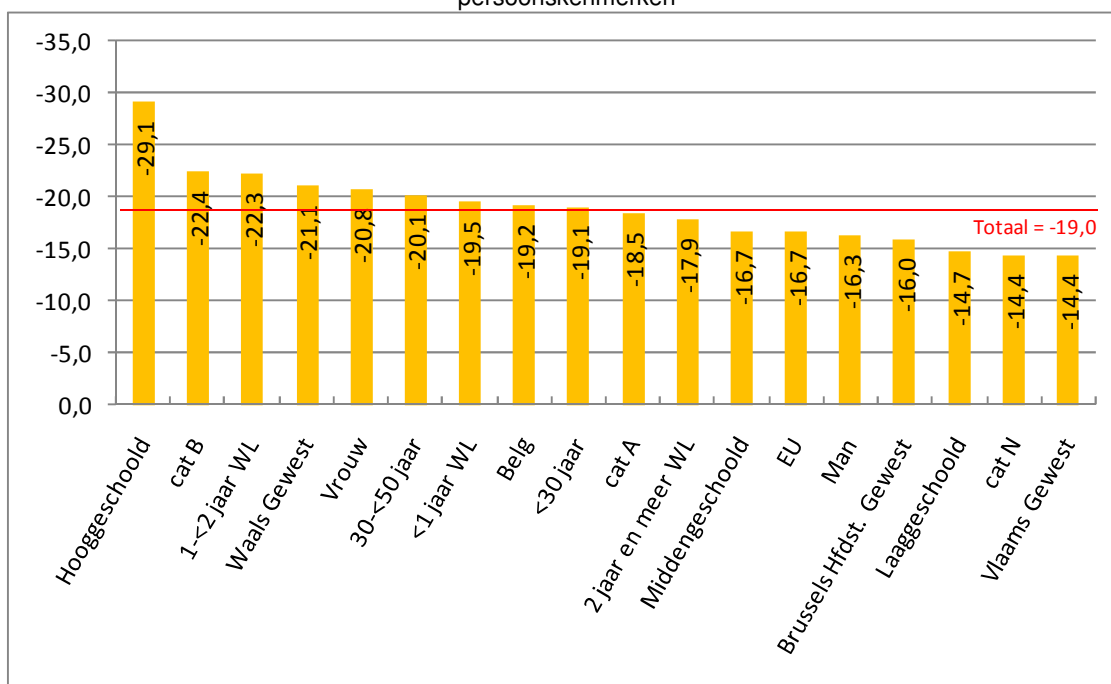
Tabel 7.II Middenstandsopleiding - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. <1 jaar WL	29	6	20,7%	435	175	40,2%
2. 1-<2 jaar WL	69	16	23,2%	1.020	464	45,5%
3. Cat B	136	34	25,0%	2.026	961	47,4%
4. Hooggeschoold	76	20	26,3%	1.080	599	55,5%
5. <30 jaar	150	44	29,3%	2.237	1.084	48,5%
6. Vrouw	193	57	29,5%	2.821	1.420	50,3%
7. Waals Gewest	213	65	30,5%	3.137	1.618	51,6%
8. Vlaams Gewest	64	20	31,3%	945	431	45,6%
9. Middengeschoold	161	52	32,3%	2.402	1.177	49,0%
10. Belg	308	100	32,5%	4.607	2.381	51,7%
11. 30-<50 jaar	173	57	32,9%	2.535	1.346	53,1%
12. Cat A	104	38	36,5%	1.515	834	55,0%
13. 2 jaar en meer WL	234	87	37,2%	3.452	1.902	55,1%
14. Man	139	52	37,4%	2.086	1.121	53,7%
15. Vreemdeling EU	16	6	37,5%	240	130	54,2%
16. Laaggeschoold	95	37	38,9%	1.425	765	53,7%
17. Cat N	92	37	40,2%	1.366	746	54,6%
18. Brussels Hfdst. Gewest	55	24	43,6%	825	492	59,6%
Vreemdeling niet-EU	klein	klein	/	klein	klein	/
50 jaar en ouder	klein	klein	/	klein	klein	/
Totaal	332	109	32,8%	4.907	2.541	51,8%

Wanneer we de terugkeerkans in de werkloosheid bekijken in functie van een aantal relevante persoonskenmerken, stellen we vooral vast dat het volgen van een middenstandsopleiding vooral leidt tot een lage terugkeerkans bij personen met een korte werkloosheidsduur. De terugkeerkans bedraagt 20,7 % in de subgroep met een werkloosheidsduur van minder dan 1 jaar en 23,2 % in die met een duur tussen 1 en 2 jaar. Het gedeelte van de doelgroep met een werkloosheidsduur van 2 jaar en meer daarentegen laat een terugkeerkans noteren die anderhalve keer groter is (37,2 %).

Bij de subgroepen met de hoogste terugkeerkans vinden we zowel in de doelgroep als in de vergelijkingsgroep opnieuw de werklozen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest terug.

Grafiek 7.III Middenstandsopleiding - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Bovenstaande grafiek illustreert het effect dat het volgen van een middenstandsopleiding heeft op de terugkeerkans in bij een aantal subgroepen aan de hand van het verschil tussen doelgroep en vergelijklingsgroep.

Globaal bekeken is de kans dat men een jaar na de basisobservatie werkloos is 19,0 procentpunten kleiner in de doelgroep dan in de vergelijklingsgroep. Het effect van een middenstandsopleiding op de terugkeerkans in de werkloosheid bevindt zich dus in dezelfde orde van grootte als deze van een individuele beroepsopleiding.

Bij elk van de subgroepen is de terugkeerkans in de doelgroep kleiner dan de blijfkans in de vergelijklingsgroep. Het effect is net zoals bij individuele en collectieve beroepsopleidingen overal positief.

Bij de hooggeschoolden is het verschil tussen doelgroep en vergelijklingsgroep het grootst (29,1 procentpunten). Bij de midden- en laaggeschoolden is de afwijking heel wat kleiner (respectievelijk 16,7 en 14,7 procentpunten). Het lijkt er dus op dat het hebben van een zekere scholingsgraad de effectiviteit van een middenstandsopleiding aanzienlijk doet toenemen. Hierbij dient wel aangestipt te worden dat de hooggeschoolden slechts een kleine subgroep vormen, waardoor het effect op de totale populatie beperkt blijft.

8. Studies en opleidingen aanvaard door directeur

8.1 Beschrijving van de maatregel

Een volledig werkloze kan deze vrijstelling krijgen als de studies of de opleidingen door de directeur van het werkloosheidsbureau worden aanvaard. De directeur beslist om de vrijstelling toe te kennen door rekening te houden met de leeftijd van de werkloze, de reeds gevolgde studies, de geschiktheid, het beroepsverleden, de werkloosheidsduur, de aard van de opleiding en de mogelijkheden die die studies kunnen bieden om zich opnieuw in te schakelen op de arbeidsmarkt. De vrijstelling wordt in principe niet

toegekend als de cursussen of de activiteiten van het opleidingsprogramma niet minstens 4 weken duren of minstens gemiddeld 20 uur per week omvatten.

8.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 8.1 Profiel van de doelgroep (studies of opleidingen aanvaard door de directeur beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel studies aanv. dr. directeur beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	512	23,6%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	1.412	65,1%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	245	11,3%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	745	34,3%
	Vrouw	278.848	47,3%	1.424	65,7%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	1.021	47,1%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	1.047	48,3%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	101	4,7%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	449	20,7%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	499	23,0%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	1.221	56,3%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	767	35,4%
	Cat N	140.570	23,9%	485	22,4%
	Cat B	272.195	46,2%	917	42,3%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	1.032	47,6%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	852	39,3%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	285	13,1%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	1.980	91,3%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	130	6,0%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	59	2,7%
Totaal		589.344	100,0%	2.169	100,0%

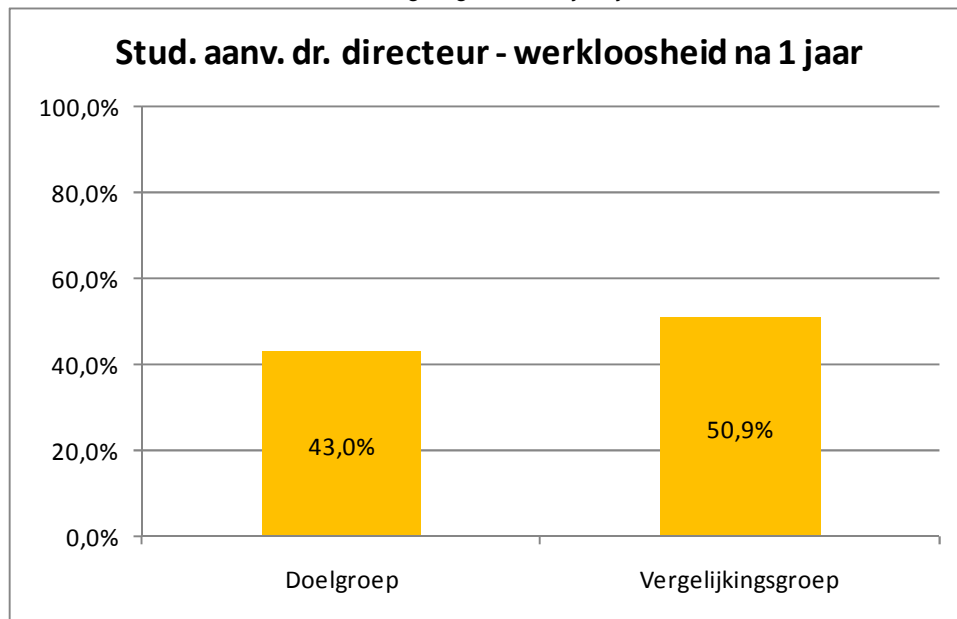
Het profiel van de vrijgestelden wegens het hervatten van studies of het volgen van opleidingen die werden aanvaard door de directeur van het werkloosheidsbureau verschilt niet veel van dat van de personen die een middenstandsopleiding hebben beëindigd of onderbroken. Toch is het aandeel bij de werklozen met een werkloosheidsduur van 2 jaar en meer iets minder groot (56,3 % tegen 70,5 %). Hetzelfde geldt voor de midden-geschoolden (39,3 % tegen 48,5 %). Die 2 percentages liggen evenwel nog steeds hoger dan bij de UVW-WZ: + 15,2 procentpunten voor de werklozen met een werkloosheidsduur van 2 jaar en meer en + 9,6 procentpunten voor de middengeschoolden.

Te noteren valt ook een hoger percentage laaggeschoolden in de groep van de vrijgestelden wegens het volgen van studies of opleidingen aanvaard door de directeur in vergelijking met de andere types van opleidingen. Dat weerspiegelt ook het doel van dit type van opleidingen, dat de werklozen tracht te bereiken die een profiel hebben dat herintegratie op de arbeidsmarkt bemoeilijkt.

8.3 Situatie na 12 maanden

8.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

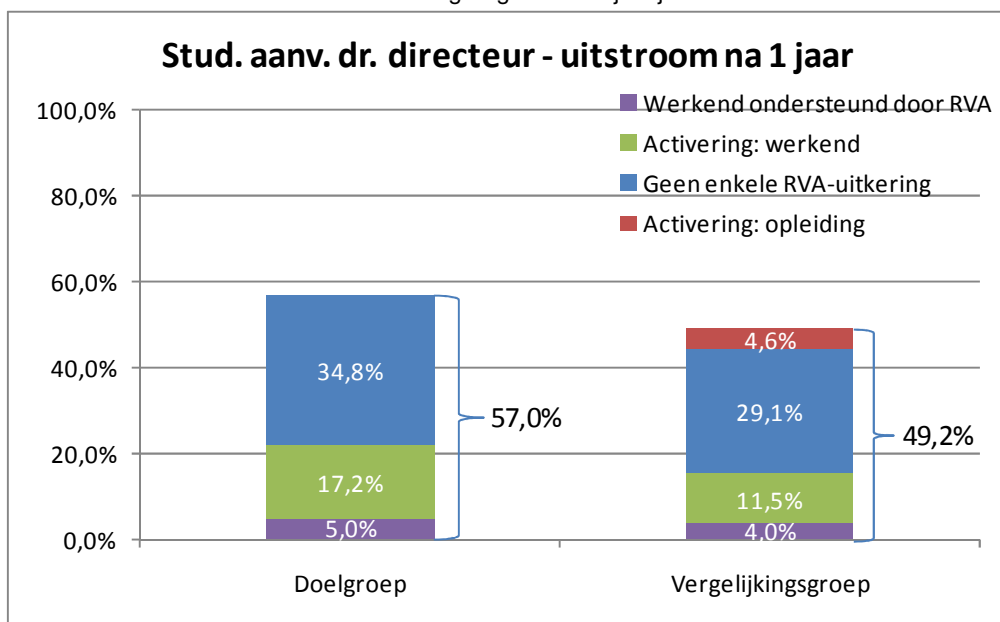
Grafiek 8.I Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Van alle werklozen wiens vrijstelling voor het volgen van studies of opleidingen die goedgekeurd werden door de directeur van het werkloosheidsbureau afliep in het tweede semester van 2010, was 43,0 % een jaar later werkloos. In de vergelijkingsgroep, bestaande uit werklozen met een gelijkaardig profiel maar die geen opleiding gevolgd hebben, was iets meer dan de helft een jaar na de basisobservatie werkloos. Studies of opleidingen aanvaard door de directeur van een werkloosheidsbureau leveren dus een licht verminderde terugkeerkans naar werkloosheid op.

8.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 8.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

57,0 % van de werklozen met een vrijstelling voor het volgen van studies of opleidingen aanvaard door de directeur die afliep in de 2de helft van 2010 was een jaar later uitgestroomd, in de vergelijkingsgroep ongeveer de helft.

Bij studies of opleidingen aanvaard door de directeur is het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep dus minder groot dan bij middenstandsopleidingen, maar de oorsprong van het verschil is gelijkaardig. Zowel de groep die geen enkele RVA-uitkering meer ontvangt (en die dus vaak aan het werk is) als de groep die in een gesubsidieerde job terecht is gekomen (opnieuw gaat het hier vooral om het gewoon Activaplan en het win-win aanwervingsplan) is immers relatief groter in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep.

8.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

Tabel 8.II Studies en opleidingen aanvaard door de directeur - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

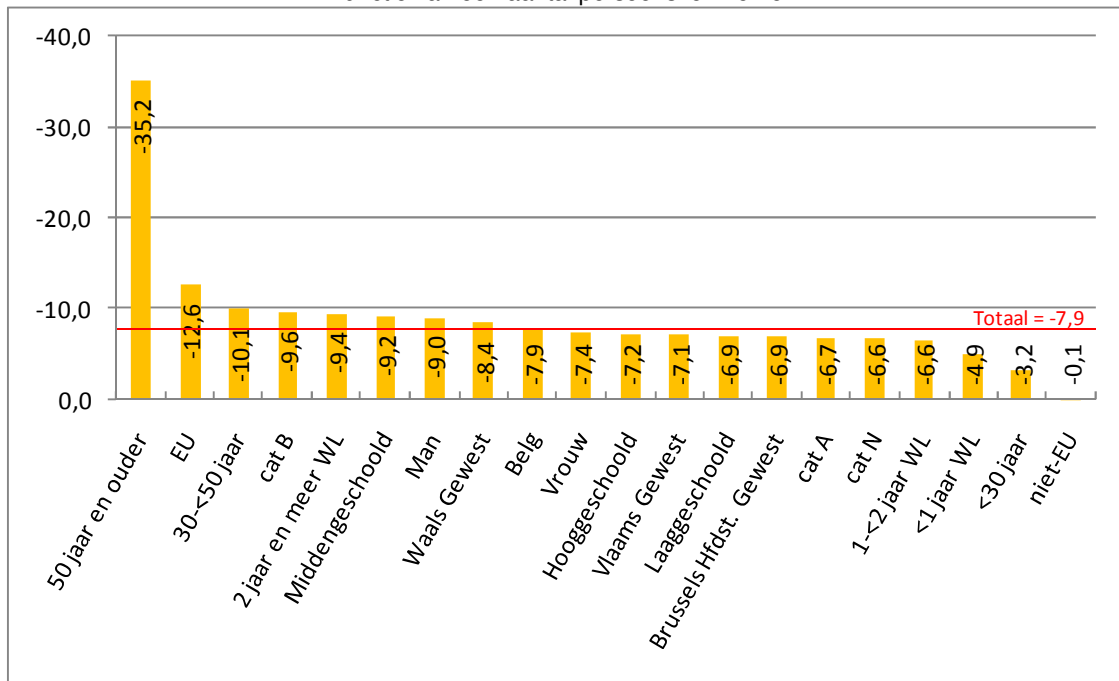
Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. Hooggeschoold	285	90	31,6%	626	243	38,8%
2. <1 jaar WL	449	149	33,2%	1.006	383	38,1%
3. Cat B	917	316	34,5%	2.083	918	44,1%
4. 1-<2 jaar WL	499	186	37,3%	1.120	491	43,8%
5. Vlaams Gewest	512	202	39,5%	1.153	537	46,6%
6. Middengespoold	852	337	39,6%	1.935	943	48,7%
7. Vreemdeling EU	130	53	40,8%	281	150	53,4%
8. <30 jaar	1.021	420	41,1%	2.330	1.033	44,3%
9. 50 jaar en ouder	101	43	42,6%	220	171	77,7%
10. Man	745	318	42,7%	1.684	870	51,7%
11. Belg	1.980	846	42,7%	4.516	2.285	50,6%
12. Vrouw	1.424	614	43,1%	3.229	1.630	50,5%
13. Waals Gewest	1.412	609	43,1%	3.223	1.661	51,5%
14. 30-<50 jaar	1.047	469	44,8%	2.363	1.296	54,8%
15. Cat N	485	224	46,2%	1.094	578	52,8%
16. 2 jaar en meer WL	1.221	597	48,9%	2.787	1.626	58,3%
17. Laaggeschoold	1.032	505	48,9%	2.352	1.314	55,9%
18. Brussels Hfdst. Gewest	245	121	49,4%	537	302	56,2%
19. Cat A	767	392	51,1%	1.736	1.004	57,8%
20. Vreemdeling niet-EU	59	33	55,9%	116	65	56,0%
Totaal	2.169	932	43,0%	4.913	2.500	50,9%

Zowel in de doelgroep als in de vergelijkgroep zijn de groepen met de laagste terugkeer- en blijfkansen de hooggeschoolden en de werklozen van korte duur (< 1 jaar). In de doelgroep is iets minder dan 1 op de 3 binnen deze categorieën na 1 jaar werkloos, in de vergelijkgroep iets minder dan 40 %.

Vreemdelingen die niet afkomstig zijn van binnen de EU laten na het volgen van studies die aanvaard werden door de directeur van het werkloosheidsbureau de hoogste terugkeerkans noteren. 55,9 % van hen was een jaar later werkloos. In de vergelijkgroep zijn het zoals vaak de 50-plussers die het vaakst opnieuw werkloos worden. Hun blijfkans bedraagt een jaar na de basisobservatie maar liefst 77,7 %.

Het verschil in terugkeerkans in de doelgroep en blijfkans in de vergelijkgroep bedraagt voor de hele populatie 7,9 procentpunten in het voordeel van de doelgroep. Van alle opleidingstypes laten studies aanvaard door de directeur het laagste verschil in terugkeerkans noteren.

Grafiek 8.III Studies of opleidingen aanvaard door de directeur - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

In elk van de subgroepen hebben studies of opleidingen aanvaard door de directeur een positieve invloed op de terugkeerkans: deze is steeds kleiner dan de blijfkans in de vergelijkingsgroep. Voor de gehele populatie bedraagt het verschil in blijfkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep 7,9 procentpunten.

Bij niet-EU vreemdelingen is het effect slechts marginaal (-0,1 procentpunten), terwijl de vreemdelingen afkomstig uit de EU het op één na grootste effect laten noteren (-12,6 procentpunten).

Net als bij de individuele en collectieve beroepsopleidingen springt één categorie echt in het oog, namelijk de 50-plussers. Bij deze categorie is het verschil in terugkeerkans in de doelgroep en blijfkans in de vergelijkingsgroep veel groter dan bij de overige subgroepen (-35,2 procentpunten). Opnieuw valt de zeer hoge blijfkans in de vergelijkingsgroep op, wat aangeeft dat het om een zeer moeilijk activeerbaar profiel van werklozen van 50-plussers gaat. Het feit op zich dat deze 50-plussers er toch voor gekozen hebben om een opleiding te volgen geeft aan dat het gaat om een bijzondere groep. Een hypothese zou dus net zoals bij de individuele en collectieve beroepsopleidingen kunnen zijn dat andere kenmerken dan degene die we onderzocht hebben de terugkeerkans van de doelgroep sterk beïnvloeden, waardoor er een overschatting is van het effect van de opleiding.

9. Studies knelpuntberoepen

9.1 Beschrijving van de maatregel

Voor het volgen van studies die voorbereiden op een beroep waarvoor er een significant tekort aan arbeidskrachten bestaat, kan - onder bepaalde voorwaarden en voor een beperkte duur - een vrijstelling worden verkregen van de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt.

De studies moeten ingericht, gesubsidieerd of erkend zijn door een Gemeenschap; ze moeten van een gelijkwaardig of een hoger niveau zijn dan de reeds gevolgde studies.

Studies van het hoger onderwijs kunnen niet in aanmerking worden genomen behoudens afwijking toegestaan door de directeur van het werkloosheidsbureau van de RVA.

De vrijstelling wordt toegekend voor de duur van een schooljaar, met inbegrip van de vakanties. De vrijstelling kan worden verlengd indien de betrokkene is geslaagd voor het voorbije schooljaar.

9.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 9.1 Profiel van de doelgroep (studies knelpuntberoepen beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel studies knelpuntber. beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	191	46,1%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	105	25,4%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	118	28,5%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	170	41,1%
	Vrouw	278.848	47,3%	244	58,9%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	236	57,0%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	171	41,3%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	7	1,7%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	74	17,9%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	146	35,3%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	194	46,9%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	90	21,7%
	Cat N	140.570	23,9%	125	30,2%
	Cat B	272.195	46,2%	199	48,1%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	46	11,1%
	Middengespoold	174.766	29,7%	268	64,7%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	100	24,2%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	385	93,0%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	19	4,6%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	10	2,4%
Totaal		589.344	100,0%	414	100,0%

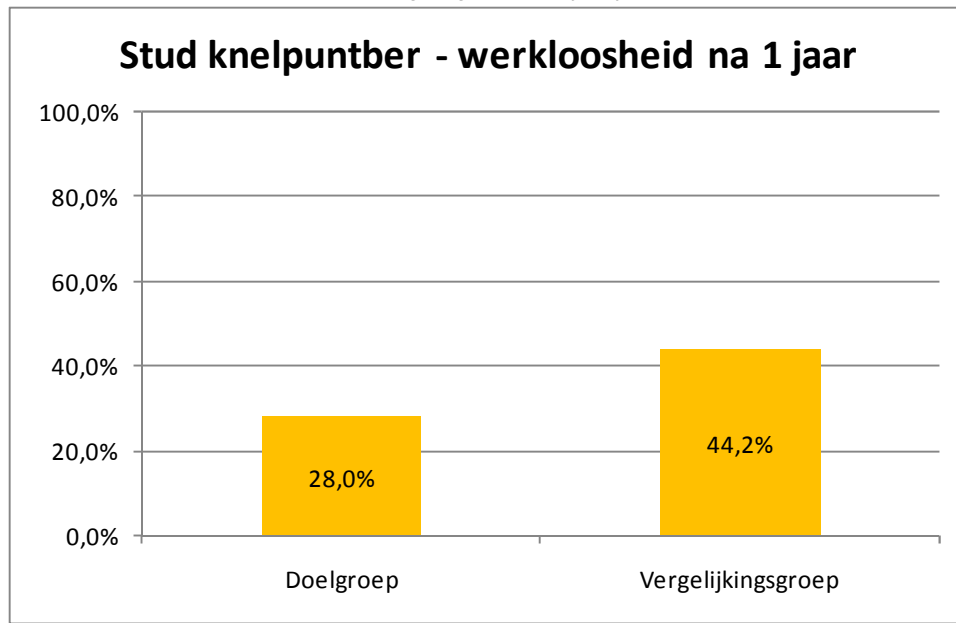
Het aandeel van het Waals Gewest in de groep van de vrijgestelden wegens het volgen van studies ter voorbereiding van een knelpuntberoep is klein (25,4 % tegen 44,6 % van de UVW-WZ) en staat in contrast met de hiervoor vermelde opleidingen, waarvoor dit gewest het grootste aandeel had. In die doelgroep zijn de vrouwen (58,9 %), de –30-jarigen (57 %) en de langdurig werklozen (2 jaar en meer) in de meerderheid.

In de doelgroep zijn de middengeschoolde werklozen (humaniora beëindigd) veruit het sterkst vertegenwoordigd met 64,7 %. Vergeleken met het aandeel in het geheel van de UVW-WZ ligt het aandeel van de gezinscategorie van de alleenwonenden in de doelgroep heel wat hoger (30,2 % tegen 23,9 %).

9.3 Situatie na 12 maanden

9.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

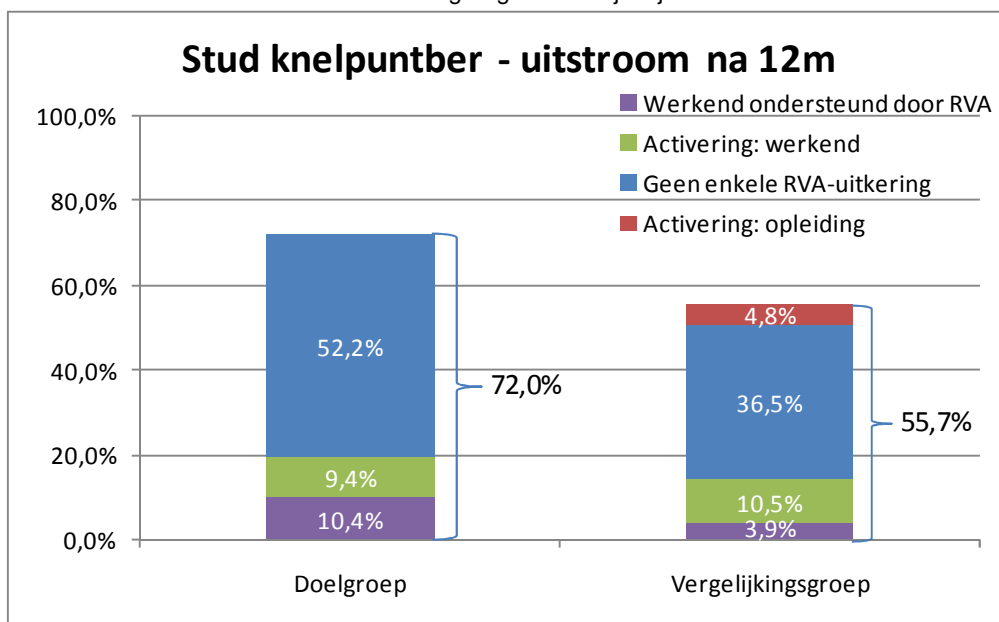
Grafiek 9.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Ook studies die leiden naar een knelpuntberoep zorgen voor een aanzienlijke afname van de kans dat men opnieuw werkloos wordt. In de doelgroep is slechts 28,0 % na een jaar werkloos, in de vergelijkingsgroep is dit 44,2 %. Dit verschil zou, net zoals bij de andere opleidingsmaatregelen overigens, hoogstwaarschijnlijk nog groter geweest zijn mocht de doelgroep enkel zijn samengesteld uit personen die hun studie of opleiding met vrucht beëindigd hebben.

9.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 9.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Een terugkeerkans van 28,0 % betekent dus dat 72,0 % van de personen die in de loop van het 2de semester van 2010 studies voltooid hebben die leiden naar een knelpuntberoep een jaar later niet meer werkloos zijn. In de vergelijkingsgroep is de “uitstroom” met 55,7 % heel wat kleiner.

Opvallend is dat bijna driekwart van de “uitstromers” in deze doelgroep geen enkele uitkering meer ontvangt van de RVA (52,2 % van de totale doelgroep). Dit percentage is van alle opleidingstypes veruit het grootst. Het is ook de enige doelgroep waar het aandeel werklozen dat een jaar na de basisobservatie aan het werk is in het kader van een activeringsmaatregel kleiner is dan in de vergelijkingsgroep. Van alle opleidingstypes lijkt het activerend vermogen in strikte zin van studies die voorbereiden op een knelpuntberoep dus het grootst te zijn. Op basis van deze cijfers kunnen we immers aannemen dat ze het vaakst uitmonden in reguliere tewerkstelling.

9.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

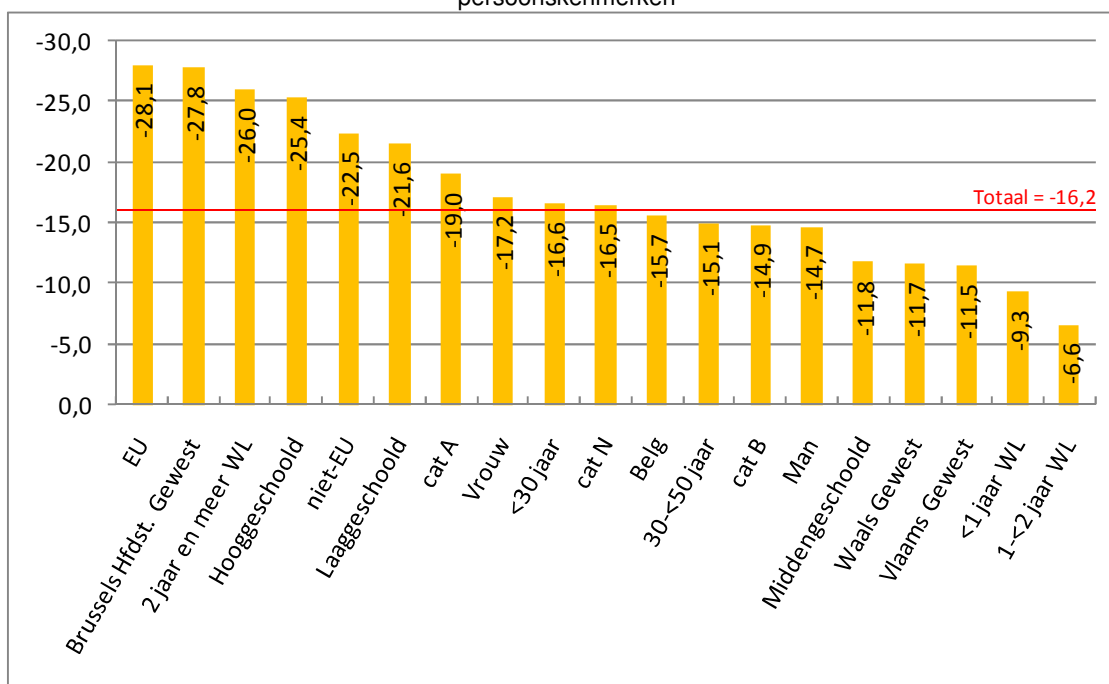
Tabel 9.II Studies knelpuntberoepen - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. Hooggeschoold	100	17	17,0%	1.140	483	42,4%
2. Cat B	199	42	21,1%	2.365	851	36,0%
3. <1 jaar WL	74	16	21,6%	888	275	31,0%
4. Vlaams Gewest	191	42	22,0%	2.233	748	33,5%
5. <30 jaar	236	56	23,7%	2.821	1.139	40,4%
6. Vrouw	244	64	26,2%	2.868	1.246	43,4%
7. Vreemdeling EU	19	5	26,3%	204	111	54,4%
8. Belg	385	107	27,8%	4.597	1.999	43,5%
9. 2 jaar en meer WL	194	54	27,8%	2.293	1.235	53,9%
10. Laaggeschoold	46	14	30,4%	552	287	52,0%
11. Man	170	52	30,6%	2.005	909	45,3%
12. 1-<2 jaar WL	146	46	31,5%	1.692	645	38,1%
13. Middengeschoold	268	85	31,7%	3.181	1.385	43,5%
14. Waals Gewest	105	34	32,4%	1.260	555	44,0%
15. 30-<50 jaar	171	57	33,3%	1.980	958	48,4%
16. Cat N	125	42	33,6%	1.464	734	50,1%
17. Brussels Hfdst. Gewest	118	40	33,9%	1.380	852	61,7%
18. Cat A	90	32	35,6%	1.044	570	54,6%
19. Vreemdeling niet-EU	10	4	40,0%	72	45	62,5%
50 jaar en ouder	klein	klein	/	klein	klein	/
Totaal	414	116	28,0%	4.873	2.155	44,2%

De traditionele subgroepen met de laagste terugkeerkans komen ook terug bij de vrijstelling voor studies die leiden naar een knelpuntberoep. De hooggeschoolden laten veruit de laagste terugkeerkans noteren. Van de hooggeschoolde werklozen die deze studies in het 2de trimester van 2010 beëindigden, was slechts 17,0 % een jaar later werkloos. In de vergelijkingsgroep scoort deze subgroep met een blijfkans van 42,4 % nochtans veel minder goed.

Niet-EU vreemdelingen hebben zowel in de doelgroep als in de vergelijkingsgroep de hoogste terugkeer- en blijfkans (40,0 % DG; 62,5 % VG). Opgemerkt dient hierbij wel te worden dat het om een vrij kleine groep gaat, wat de resultaten ietwat kan beïnvloeden.

Grafiek 9.III Studies knelpuntberoepen - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Het verschil in procentpunten tussen doelgroep en vergelijklingsgroep geeft een indicatie van het netto-effect van de opleiding, zowel voor de gehele populatie als voor iedere subgroep afzonderlijk. Voor de totale doelgroep bedroeg dit verschil 16,2 procentpunten in het voordeel van de doelgroep, het op twee na beste resultaat van alle opleidingstypes. Het resultaat is positief in elk van de subgroepen.

Er is wel heel wat meer variatie dan bij de overige opleidingstypes. Er zijn enkele subgroepen waar het verschil tussen doelgroep en vergelijklingsgroep fors uitstijgt boven het gemiddelde en bij een aantal subgroepen blijft het aanzienlijk onder de norm, hoewel de terugkeerkans er nog steeds kleiner is in de doelgroep dan de blijfkans in de vergelijklingsgroep.

Opvallend hierbij is dat er een tweedeling bestaat tussen enerzijds de personen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en anderzijds die uit de andere gewesten. Bij de eersten is het effect van het volgen van studies die leiden naar een knelpuntberoep zeer groot, bij de tweeden eerder klein. Hetzelfde fenomeen doet zich voor naar werkloosheidsduur: voor de langdurig werklozen (2 jaar en meer) is het gemeten effect groot, terwijl de werklozen van kortere duur (<1 jaar en 1-<2 jaar) de subgroepen zijn die het kleinste effect laten optekenen.

10. Studies met volledig leerplan

10.1 Beschrijving van de maatregel

Deze maatregel heeft betrekking op de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die op de officiële begindatum van het eerste school- (of academie)jaar van de studiecycclus waarvoor de vrijstelling wordt aangevraagd, sedert ten minste 2 jaar hun studies of leertijd hebben beëindigd. Zij moeten bovendien minstens 312 uitkeringen (= één jaar uitkeringen) hebben genoten in de loop van de 2 jaar die voorafgaan aan de officiële begindatum van het eerste school- (of academie)jaar van de studiecycclus en geen einddiploma hebben van het hoger onderwijs (behoudens afwijking toegestaan door de directeur van het

werkloosheidsbureau van de RVA). Zij moeten ook ingeschreven zijn als regelmatig leerling en studies hervatten van een gelijkwaardig.

10.2 Profiel van de doelgroep

Tabel 10.1 Profiel van de doelgroep (studies met volledig leerplan beëindigd in de loop van het 2de semester 2010) in vergelijking met het profiel van de populatie UVW-WZ 2de semester 2010 (verschillende personen)

		Profiel UVW-WZ		Profiel studies voll. leerplan beëindigd	
Gewest	Vlaams Gewest	233.400	39,6%	826	62,0%
	Waals Gewest	262.681	44,6%	413	31,0%
	Brussels Hfdst. Gew.	93.263	15,8%	94	7,1%
Geslacht	Man	310.496	52,7%	555	41,6%
	Vrouw	278.848	47,3%	778	58,4%
Leeftijd	<30 jaar	193.372	32,8%	619	46,4%
	30-<50 jaar	273.599	46,4%	657	49,3%
	50 jaar en ouder	122.373	20,8%	57	4,3%
Duur	< 1 jaar WL	232.725	39,5%	320	24,0%
	1-<2 jaar WL	114.649	19,5%	327	24,5%
	2 jaar en meer WL	241.970	41,1%	686	51,5%
Categorie	Cat A	176.537	30,0%	359	26,9%
	Cat N	140.570	23,9%	351	26,3%
	Cat B	272.195	46,2%	623	46,7%
Studieniveau	Laaggeschoold	328.417	55,7%	388	29,1%
	Middengeschoold	174.766	29,7%	670	50,3%
	Hooggeschoold	86.161	14,6%	275	20,6%
Nationaliteit	Belg	517.747	87,9%	1.213	91,0%
	Vreemdeling EU	44.042	7,5%	72	5,4%
	Vreemdeling niet-EU	27.555	4,7%	48	3,6%
Totaal		589.344	100,0%	1.333	100,0%

In de doelgroep is het Vlaams Gewest (62 %) oververtegenwoordigd in vergelijking met de beide andere gewesten. Dat is ook 22,4 procentpunten meer dan haar aandeel in de UVW-WZ. Zoals voor de groep van de vrijgestelden wegens het hervatten van studies ter voorbereiding van een knelpuntberoep is het percentage van het Waals Gewest klein (31 % tegen 44,6 % van de UVW-WZ) en staat in contrast met de hiervoor vermelde opleidingen, waarvoor dit gewest het grootste aandeel had.

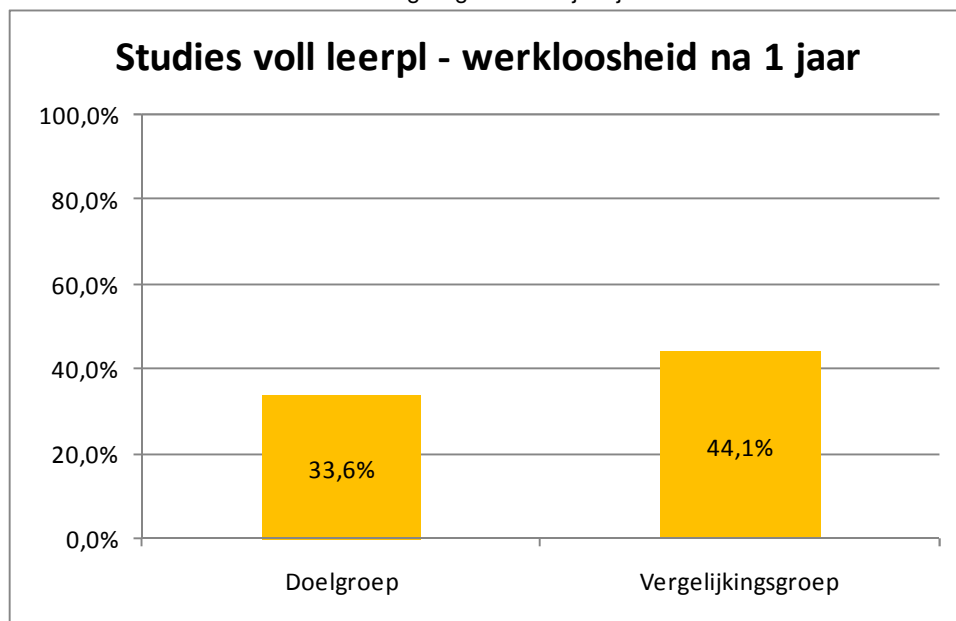
In deze groep zijn de vrouwen sterk in de meerderheid (58,4 %). Het is daarbij interessant om vast te stellen dat in de 2 doelgroepen die veruit de belangrijkste zijn qua aantal betrokken personen, met name de collectieve en de individuele beroepsopleiding, de mannen het talrijkst zijn. De vrouwen daarentegen zijn het best vertegenwoordigd voor alle

andere vrijstellingen wegens opleiding. De verdeling van de UVW-WZ volgens gezinscategorie laat zien dat het aandeel van elk van die categorieën in de doelgroep ongeveer gelijk is. In de doelgroep zijn de middengeschoolden veruit het talrijkst aanwezig (50,3 %). Dat is 20,6 procentpunten meer dan het aandeel van dat studieniveau bij de UVW-WZ.

10.3 Situatie na 12 maanden

10.3.1 Werkloosheid in doelgroep en vergelijkingsgroep

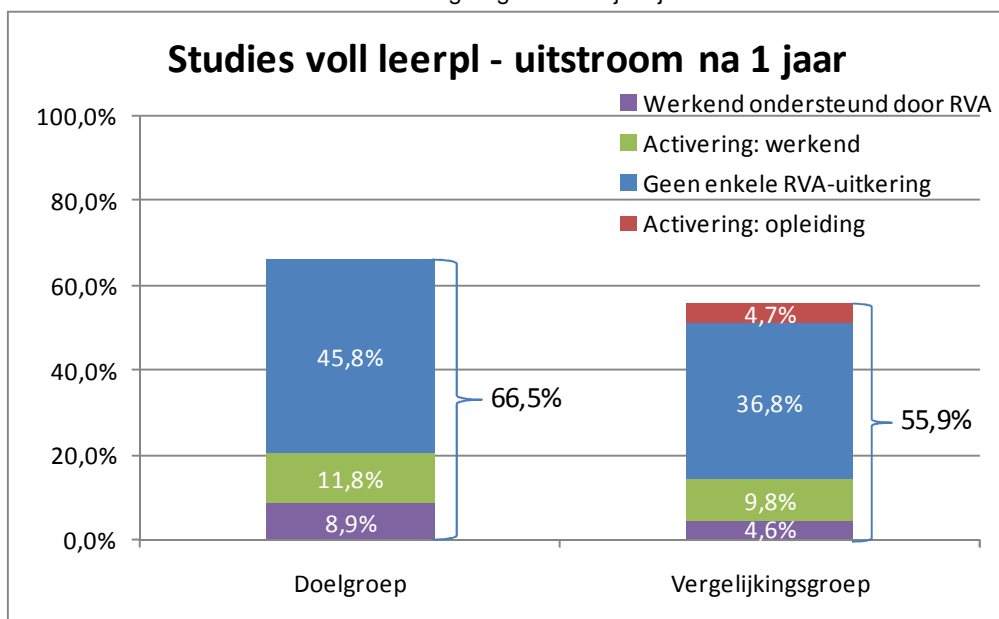
Grafiek 10.1 Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

Ongeveer 1 op de 3 werklozen wiens vrijstelling voor het hervatten van studies met een volledig leerplan in het 2de semester van 2010 eindigde is 12 maanden later werkloos. In de vergelijkingsgroep ligt dit percentage hoger, namelijk 44,1 %. Hieruit kunnen we besluiten dat het volgen van studies met een volledig leerplan de uitstroomkansen uit de werkloosheid in zekere mate verhoogt.

10.3.2 Uitstroom in doelgroep en vergelijkingsgroep

Grafiek 10.II Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA

In de doelgroep is een jaar na het beëindigen van studies met een volledig leerplan 2 op de 3 personen uitgestroomd uit de werkloosheid. In de vergelijkingsgroep, die bestaat uit personen met een gelijkaardig profiel maar die geen opleiding volgden, is de uitstroom kleiner, namelijk 55,9 %.

Het verschil zit hem vooral in de groep die geen enkele RVA-uitkering meer ontvangen, en die tot op zekere hoogte de reguliere tewerkstelling weerspiegelt (zie 1.3 Methodologie). Die is heel wat kleiner in de vergelijkingsgroep dan in de doelgroep (36,8 % ten opzichte van 45,8 %). Dit geeft aan dat studies met een volledig leerplan net zoals studies die leiden naar een knelpuntberoep de kans op uitstroom richting reguliere tewerkstelling verhogen, zij het in mindere mate dan die laatste.

Verder stellen we vast dat zowel de uitstroom richting gesubsidieerde tewerkstelling in het kader van een activeringsmaatregel (meestal Activa en win-win) en de door de RVA ondersteunde tewerkstelling (meestal tijdelijke werkloosheid en deeltijdse arbeid met behoud van rechten en een IGU) belangrijker is in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep.

10.4 Focus op de terugkeerkans naar werkloosheid

Tabel 10.II Studies volledig leerplan - terugkeerkans (doelgroep) en blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken (gerangschikt op basis van de kans in de doelgroep)

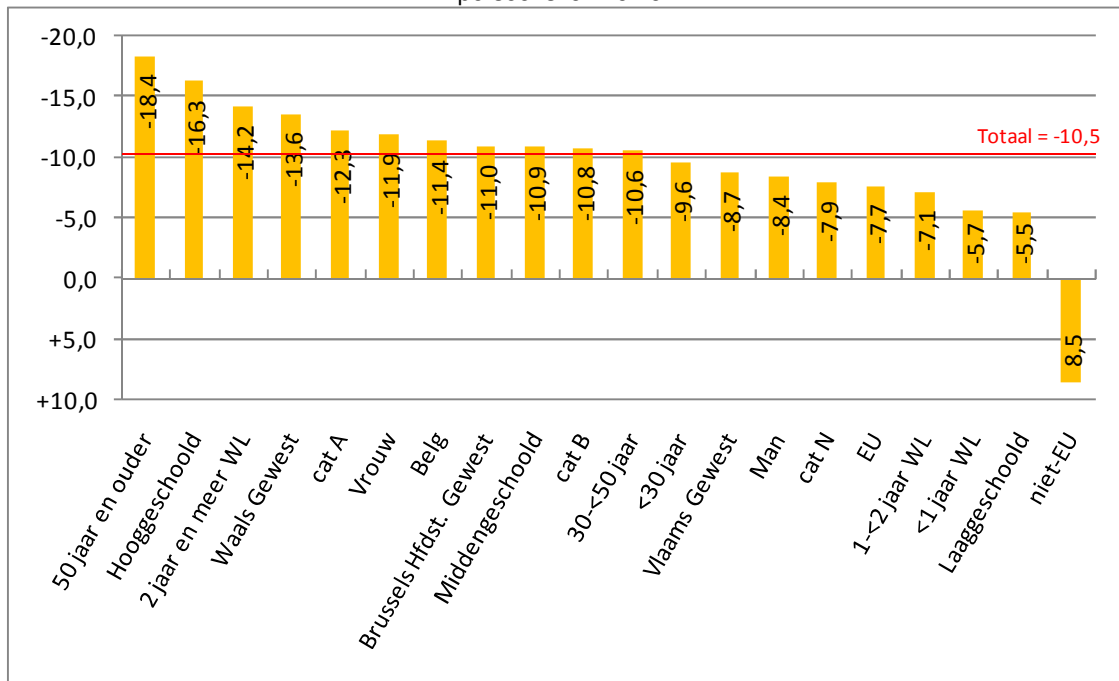
Subgroep	Doelgroep			Vergelijkingsgroep		
	Totaal	Werkloos	Aandeel	Totaal	Werkloos	Aandeel
1. <1 jaar WL	320	81	25,3%	1.199	372	31,0%
2. Cat B	623	168	27,0%	2.336	883	37,8%
3. Hooggeschoold	275	81	29,5%	1.042	477	45,8%
4. Middengespoold	670	200	29,9%	2.497	1.017	40,7%
5. <30 jaar	619	190	30,7%	2.319	934	40,3%
6. Vlaams Gewest	826	261	31,6%	3.096	1.249	40,3%
7. Vrouw	778	247	31,7%	2.913	1.272	43,7%
8. Belg	1.213	392	32,3%	4.541	1.984	43,7%
9. 1-<2 jaar WL	327	106	32,4%	1.224	484	39,5%
10. Waals Gewest	413	138	33,4%	1.541	725	47,0%
11. 30-<50 jaar	657	229	34,9%	2.466	1.120	45,4%
12. Vreemdeling EU	72	26	36,1%	283	124	43,8%
13. Man	555	201	36,2%	2.087	931	44,6%
14. 2 jaar en meer WL	686	261	38,0%	2.577	1.347	52,3%
15. Cat A	359	140	39,0%	1.346	690	51,3%
16. Cat N	351	140	39,9%	1.318	630	47,8%
17. Laaggeschoold	388	167	43,0%	1.461	709	48,5%
18. 50 jaar en ouder	57	29	50,9%	215	149	69,3%
19. Brussels Hfdst. Gewest	94	49	52,1%	363	229	63,1%
20. Vreemdeling niet-EU	48	30	62,5%	176	95	54,0%
Totaal	1.333	448	33,6%	5.000	2.203	44,1%

Zowel in de doelgroep als in de vergeljkingsgroep zijn de groepen met de laagste terugkeer- en blijfkans de werklozen van korte duur (< 1 jaar) en de samenwonenden. In de doelgroep is iets meer dan een kwart binnen deze categorieën na 1 jaar werkloos, in de vergeljkingsgroep respectievelijk 31,0 % en 37,8 %.

Vreemdelingen die niet afkomstig zijn van binnen de EU worden het vaakst opnieuw werkloos na het volgen van studies met een volledig leerplan (62,5 %). Het gaat evenwel om een vrij kleine groep (48 personen). In de vergeljkingsgroep laten zoals steeds de 50-plussers de hoogste blijfkans in de werkloosheid noteren een jaar na de basisobservatie, namelijk 69,3 %.

Voor de hele populatie is de terugkeerkans in de doelgroep 10,5 procentpunten kleiner dan de blijfkans in de vergeljkingsgroep. Studies met een volledig leerplan hebben dus een effect op de terugkeerkans dat iets groter is dan bij studies aanvaard door de directeur van een werkloosheidsbureau (-7,9 procentpunten), maar kleiner dan studies die voorbereiden op een knelpuntberoep (-16,2 procentpunten).

Grafiek 10.III Studies volledig leerplan - afwijking in procentpunten van de terugkeerkans (doelgroep) ten opzichte van de blijfkans (vergelijkingsgroep) 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in functie van een aantal persoonskenmerken

Bovenstaande grafiek toont aan dat het effect positief is voor elk van de onderzochte subgroepen, behalve voor de werklozen die niet afkomstig zijn uit de EU. In die laatste subgroep is de terugkeerkans in de doelgroep 8,5 procentpunten groter dan de blijfkans in de vergelijkingsgroep, maar omdat het om een kleine groep gaat is de invloed hiervan op het globale effect te verwaarlozen.

Het effect is het grootst bij de 50-plussers. Daar bedraagt het verschil in terugkeer- en blijfkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep 18,4 procentpunten. Net als bij studies aanvaard door de directeur van het werkloosheidsbureau en bij collectieve en individuele beroepsopleidingen, is het niet uit te sluiten dat niet-onderzochte kenmerken het effect beïnvloeden. Daar was het effect dat genoteerd werd bij de 50-plussers wel nog groter.

Verder laat de grafiek zien dat het effect vrij klein is bij laaggeschoolde werklozen (-5,5 procentpunten) en het op één na grootst bij hooggeschoolden (-16,3 procentpunten), wat toch opmerkelijk is aangezien net deze eerste groep het meeste baat zou moeten hebben bij het eventuele getuigschrift of diploma dat de studies opleveren. Het is mogelijk dat een lager slaagpercentage bij laaggeschoolden aan de basis ligt van het kleinere effect. Of de vrijstelling al dan niet geleid heeft tot een diploma of getuigschrift weten we echter niet, zodat hier geen sluitende uitspraken over gedaan kunnen worden. De gemiddelde activeringsduur wijst er wel op dat laaggeschoolden (gemiddeld 8 maanden) vaker voortijdig afhaken dan hoger geschoolden (gemiddeld 14 maanden). Bijvoorbeeld bij studies die voorbereiden op een knelpuntberoep was dit verschil veel kleiner (respectievelijk 15 en 16 maanden) en daar zien we ook minder verschil in het effect tussen hooggeschoolden en laaggeschoolden.

Globaal gezien is de terugkeerkans in de doelgroep 10,5 procentpunten kleiner dan de blijfkans in de vergelijkingsgroep, wat van dezelfde grootte is als de afwijking bij de collectieve beroepsopleidingen.

11. Samenvatting en conclusies

Het doel van deze studie was het beoordelen van de effectiviteit van een aantal van de belangrijkste opleidings- en activeringsmaatregelen die minstens gedeeltelijk onder de bevoegdheid vallen van de RVA. Ze beoordeelt de effectiviteit van iedere maatregel op basis van het verschil in blijf-, terugkeer- en uitstroomkans tussen doelgroep en vergelijkingsgroep 12 maanden na een welbepaalde referentiemaand.¹⁰ De doelgroep bestaat uit alle personen bij wie een periode van activering of opleiding geëindigd is in het 2de semester van 2010 (zie tabel 11.I). De vergelijkingsgroep bestaat uit werklozen die niet deelnamen aan de onderzochte activeringsprogramma's, maar die voor het overige hetzelfde profiel hebben als de leden van de doelgroep, althans met betrekking tot de geanalyseerde kenmerken (gewest, geslacht, leeftijd, werkloosheidsduur, studieniveau, uitkeringscategorie en nationaliteit).

Tabel 11.I Aantal personen bij wie een periode van activering of opleiding geëindigd is in het 2de semester van 2010

	Aantal personen	Aandeel
Activa	6.183	17,6%
SINE	799	2,3%
Doorstromingsprogramma's	1.096	3,1%
Collectieve beroepsopleiding	16.480	47,0%
Individuele beroepsopleiding	6.245	17,8%
Middenstandsopleiding	332	0,9%
Studies en opl. aanv. door de dir.	2.169	6,2%
Studies knelpuntberoepen	414	1,2%
Studies volledig leerplan	1.333	3,8%
Alle geanalyseerde maatregelen	35.051	100,0%

Positieve impact op de uitstroom uit de werkloosheid bij iedere maatregel

Bij ieder van de maatregelen is het aandeel werklozen na een jaar kleiner in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep. Elke onderzochte maatregel heeft dus globaal genomen een positief effect op de uitstroomkansen van de doelgroep. Onderstaande tabel geeft voor ieder van de maatregelen deze aandelen weer.

Tabel 11.II Het aandeel werklozen 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) in de doelgroep en de vergelijkingsgroep (gerangschikt op basis van het aandeel in de doelgroep)

	Doelgroep	Vergelijkingsgroep	Ratio VG/DG
Individuele beroepsopleiding	16,4%	37,9%	2,30
Activa	24,7%	54,6%	2,21
Studies knelpuntberoepen	28,0%	44,2%	1,58
SINE	28,9%	52,5%	1,82
Middenstandsopleiding	32,8%	51,8%	1,58
Studies volledig leerplan	33,6%	44,1%	1,31
Collectieve beroepsopleiding	37,0%	47,2%	1,28
Studies en opl. aanv. door de dir.	43,0%	50,9%	1,18
Doorstromingsprogramma's	48,4%	52,1%	1,08

¹⁰ De referentiemaand is de maand waarin de activering eindigde (voor de doelgroep) of de maand van de basisobservatie (voor de vergelijkingsgroep). Aangezien de selectie van de doelgroep en de vergelijkingsgroep plaatsvond tussen 1 juli 2010 en 31 december 2010, situeert de observatiemaand zich dus steeds in het tweede semester van 2011.

Het aandeel werklozen na een jaar varieert in beide groepen sterk naargelang de maatregel. Bij de individuele beroepsopleidingen is het aandeel zowel in de doelgroep als in de vergelijkingsgroep het kleinst (respectievelijk 16,4% en 37,9%). Qua doelgroep zijn het de doorstromingsprogramma's die het grootste aandeel werklozen laten noteren (48,4%). Van alle vergelijkingsgroepen is het aandeel werklozen het grootst bij Activa (54,6%), wat aangeeft dat deze maatregel een publiek aanspreekt bij wie herintegratie op de arbeidsmarkt het moeilijkst te verwezenlijken is.

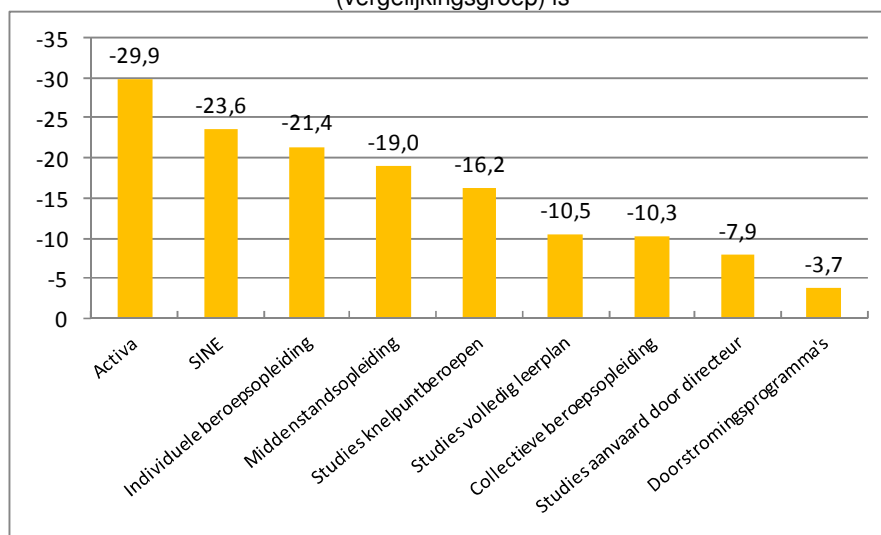
Netto-effect bij een aantal maatregelen groter dan bij andere

In de vergelijkingsgroep wordt de sterke variatie van de uitstroom naargelang de maatregel dus veroorzaakt door verschillen op het vlak van profiel. In de doelgroep daarentegen speelt ook de impact die iedere maatregel heeft op de uitstroomkans een rol. Het verschillende aandeel werklozen in doelgroep en vergelijkingsgroep geeft dus uitdrukking aan het netto-effect.

De ratio in de laatste kolom van tabel 11.II geeft een eerste idee van het netto-effect. Hij laat zien dat het aandeel werklozen na een jaar meer dan 2 keer zo groot in de vergelijkingsgroep dan in de doelgroep bij de individuele beroepsopleidingen en Activa. Ook bij SINE is het aandeel werklozen in de vergelijkingsgroep bijna 2 keer zo groot als in in de doelgroep (ratio = 1,82).

Doorheen de studie werd het netto-effect echter steeds gemeten aan de hand van het verschil in procentpunten tussen doelgroep en vergelijkingsgroep voor wat betreft het aandeel werklozen een jaar na de basisobservatie. De volgende grafiek rangschikt de maatregelen volgens de orde van grootte van dat verschil. Links staan de maatregelen waar het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep het grootst is, of die met andere woorden het effectiefst blijken.

Grafiek 11.I Afwijking in procentpunten van de doelgroep ten opzichte van de vergelijkingsgroep voor wat betreft de kans dat men een jaar na de basisobservatie (2de semester 2010) werkloos geworden (doelgroep) of gebleven (vergelijkingsgroep) is

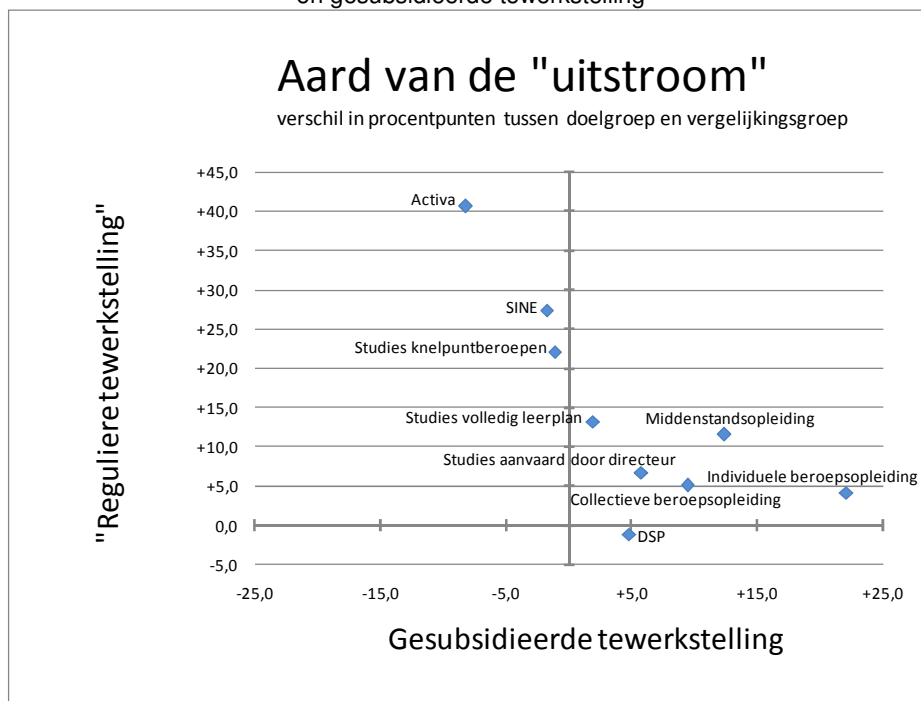
Het netto-effect is het grootst bij Activa, waar het aandeel werklozen na een jaar 29,9 procentpunten lager ligt in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep. Ook bij SINE en individuele beroepsopleidingen bedraagt het verschil meer dan 20 procentpunten. De middenstandsopleidingen en de studies die voorbereiden op een knelpuntberoep zijn naast de individuele beroepsopleidingen nog twee types van maatregelen waar het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep vrij groot is. Bij doorstromingsprogramma's is het netto-effect het kleinst.

Effectiviteit ook afhankelijk van de aard van de uitstroom

Niet enkel de mate waarin men al dan niet terugkeert naar werkloosheid na een periode van activering bepaalt echter de effectiviteit van een maatregel. Ook naar waar men uitstroomt indien men niet terugkeert is van belang in de beoordeling. We beschouwen daarbij vooral de verhouding tussen uitstroom naar “reguliere tewerkstelling”¹¹ en uitstroom naar andere vormen van gesubsidieerde tewerkstelling. We stelden namelijk vast dat de variaties tussen doelgroep en vergelijkgroep zich ook op het niveau van het type van uitstroom voordoen. Deze variaties zijn bovendien verschillend naargelang de maatregel.

Met de nodige voorzichtigheid kan dus een inschatting gemaakt worden of het netto-effect dat we vaststelden op basis van de terugkeer kans naar werkloosheid eerder toe te schrijven is aan een toegenomen uitstroom richting “reguliere tewerkstelling”¹² of aan een toegenomen uitstroom richting andere vormen van gesubsidieerde tewerkstelling. Volgende grafiek geeft de verschillen weer die op het vlak van aard van de uitstroom bestaan tussen de maatregelen.

Grafiek 11.II Verschil in procentpunten tussen doelgroep en vergelijkgroep op het vlak van “reguliere tewerkstelling” en gesubsidieerde tewerkstelling

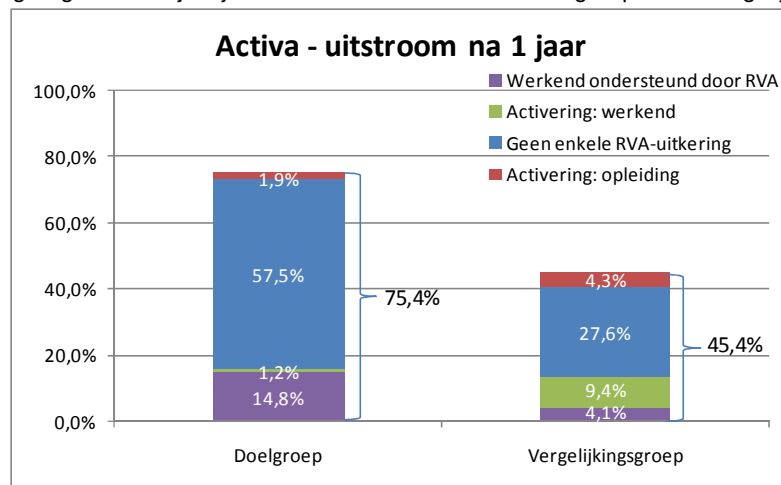
Bij een aantal maatregelen wordt het effect vooral beïnvloed door toegenomen uitstroomkansen naar “reguliere tewerkstelling”. Het gaat daarbij in de eerste plaats om Activa. Bij die maatregel ligt de uitstroom naar “reguliere tewerkstelling” meer dan

¹¹ Met “reguliere tewerkstelling” worden de categorieën “Geen enkele RVA-uitkering” en “Werkenden ondersteund door de RVA” bedoeld. De eerste categorie zijn echter personen die geen enkele band meer hebben met de RVA. Aangezien deze studie enkel gebruik maakt van administratieve gegevens van de RVA is er weinig of geen precieze informatie beschikbaar over de situatie van deze personen. Wel werd vastgesteld dat het aandeel werkenden binnen deze categorie “Geen enkele RVA-uitkering” voldoende groot is om ervan uit te kunnen gaan dat deze twee categorieën toch een voldoende duidelijk beeld geven van de uitstroom naar regulier werk. Omdat een deel van de personen in de categorie “Geen enkele RVA-uitkering” niet aan het werk is, maar uitgestroomd is naar arbeidsongeschiktheid, pensioen, inactiviteit, ... wordt de uitstroom naar regulier werk op die manier wel overschat. Bedoeling is echter niet de precieze uitstroom naar werk weer te geven, wel om aan te tonen dat bepaalde activeringsmaatregelen in de beschouwde periode vaker naar reguliere tewerkstelling leidden dan andere vormen.

¹² Met andere woorden de categorieën “Geen enkele RVA-uitkering” en “Werkenden ondersteund door de RVA”

40 procentpunten hoger in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep, terwijl de uitstroom naar andere vormen van gesubsidieerde tewerkstelling er 8 procentpunten lager lag. Ter illustratie geeft onderstaande grafiek nogmaals de percentages weer op basis waarvan de verschillen in grafiek 11.II berekend werden voor Activa.¹³

Grafiek 11.III Aandeel in de totale populatie van de personen die 12 maanden na de basisobservatie (2de semester 2010) niet als werkloze geregistreerd zijn bij de RVA voor wat betreft de doelgroep en de vergelijkingsgroep Activa

Ook bij SINE, studies die voorbereiden op een knelpuntberoep en studies met een volledig leerplan is het effect vooral te wijten aan toegenomen uitstroomkansen naar “reguliere tewerkstelling”, hoewel het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep er kleiner is dan bij Activa. Bij de eerste twee maatregelen is de uitstroom naar gesubsidieerde tewerkstelling iets kleiner in de doelgroep dan in de vergelijkingsgroep, bij de laatste maatregel iets groter.

Het effect wordt bij andere maatregelen mee beïnvloed door toegenomen uitstroomkansen naar gesubsidieerde tewerkstelling. Dat geldt hoofdzakelijk voor de beide beroepsopleidingen. Het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep op het vlak van “reguliere tewerkstelling” is zowel bij de collectieve als bij de individuele beroepsopleidingen eerder klein. Op het vlak van gesubsidieerde tewerkstelling is het verschil groter, zeker bij de individuele beroepsopleidingen. Bij doorstromingsprogramma’s wordt het totale netto-effect eveneens bepaald door toegenomen uitstroomkansen naar gesubsidieerde tewerkstelling, maar daar gaat het om niet-significante verschillen.

Bij middenstandsopleidingen en studies aanvaard door de directeur van het werkloosheidsbureau tenslotte is de toename van de uitstroomkansen richting “reguliere tewerkstelling” ongeveer even groot als de toename van de uitstroomkansen richting gesubsidieerde tewerkstelling. Beide vormen van uitstroom beïnvloeden het gemeten netto-effect dus ongeveer in gelijke mate.

Daaruit kan geconcludeerd worden dat beroepsopleidingen niet alleen leiden naar regulier werk, maar ook en vooral een springplank betekenen richting gesubsidieerde tewerkstelling. Op een onrechtstreekse manier kan ook dat laatste leiden tot regulier werk, aangezien de uitstroom vanuit beroepsopleidingen naar gesubsidieerde tewerkstelling in de overgrote meerderheid van de gevallen richting Activa gaat, waar het effect op de uitstroomkansen richting reguliere tewerkstelling het grootst is. Het is in dat geval echter

¹³ “Reguliere tewerkstelling”: 72,3 % (57,5 % + 14,8 %) in de doelgroep en 31,7 % (27,6 % + 4,1 %) in de vergelijkingsgroep, of een verschil van 40,6 procentpunten; Gesubsidieerde tewerkstelling: 1,2 % in de doelgroep en 9,4 % in de vergelijkingsgroep, of een verschil van -8,2 procentpunten.

moeilijk te bepalen welke maatregel (de activering of de opleiding) het meest bijgedragen heeft tot het uiteindelijk vinden van regulier werk.

Maatregelen bereiken niet alle werklozen in gelijke mate

Tabel 11.III Profiel van de werklozen die een activeringsperiode beëindigd hebben in vergelijking met het profiel van alle uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (2de semester van 2010 – o.b.v. het aantal verschillende personen)¹⁴

	UWV-WZ	Activa	SINE	Doorstromings- programma's	Middenstands- opleiding	Studies en opl. aanvaard door de directeur	Collectieve beroepsopleiding	Studies knelpunt- beroepen	Studies volledig leerplan	Individuele beroepsopleiding	Alle geanalyseerde maatregelen
GEWEST											
Vlaams Gewest	39,6%	26,1%	63,1%	41,8%	19,3%	23,6%	40,1%	46,1%	62,0%	47,2%	39,2%
Waals Gewest	44,6%	61,6%	34,0%	50,5%	64,2%	65,1%	53,1%	25,4%	31,0%	47,1%	52,7%
Brussels H. Gew.	15,8%	12,4%	2,9%	7,7%	16,6%	11,3%	6,8%	28,5%	7,1%	5,7%	8,2%
GESLACHT											
Man	52,7%	42,1%	20,8%	49,0%	41,9%	34,3%	55,5%	41,1%	41,6%	69,2%	52,4%
Vrouw	47,3%	57,9%	79,2%	51,0%	58,1%	65,7%	44,5%	58,9%	58,4%	30,8%	47,6%
LEEFTIJD											
<30 jaar	32,8%	27,6%	13,9%	28,6%	45,2%	47,1%	43,5%	57,0%	46,4%	60,2%	43,0%
30-<50 jaar	46,4%	58,9%	59,7%	58,2%	52,1%	48,3%	50,5%	41,3%	49,3%	35,7%	49,5%
50 jaar en ouder	20,8%	13,5%	26,4%	13,1%	2,7%	4,7%	6,1%	1,7%	4,3%	4,1%	7,5%
DUUR (normale definitie)											
< 1 jaar WL	39,5%				8,7%	20,7%	34,2%	17,9%	24,0%	48,3%	35,3%
1-<2 jaar WL	19,5%				20,8%	23,0%	33,1%	35,3%	24,5%	31,6%	31,4%
2 jaar en meer WL	41,1%				70,5%	56,3%	32,7%	46,9%	51,5%	20,1%	33,3%
DUUR (afwijkende definitie)											
< 1 j WL	30,4%	9,9%	37,8%	12,3%							13,0%
1-<2 j WL	18,9%	14,2%	19,9%	12,1%							14,5%
2 jaar en meer WL	50,7%	75,9%	42,3%	75,5%							72,5%
UITKERINGSCATEGORIE											
Cat A	30,0%	34,1%	37,3%	40,2%	31,3%	35,4%	27,2%	21,7%	26,9%	14,7%	27,3%
Cat N	23,9%	20,9%	17,3%	18,2%	27,7%	22,4%	21,9%	30,2%	26,3%	17,6%	21,1%
Cat B	46,2%	45,0%	46,2%	41,5%	41,0%	42,3%	51,0%	48,1%	46,7%	67,7%	51,7%
STUDIENIVEAU											
Laaggeschoold	55,7%	50,0%	83,5%	55,9%	28,6%	47,6%	46,0%	11,1%	29,1%	38,2%	45,3%
Middengeschoold	29,7%	40,7%	16,0%	41,2%	48,5%	39,3%	40,0%	64,7%	50,3%	46,6%	41,5%
Hooggeschoold	14,6%	9,3%	0,5%	2,8%	22,9%	13,1%	14,1%	24,2%	20,6%	15,2%	13,2%
NATIONALITEIT											
België	87,9%	90,2%	90,4%	88,0%	92,8%	91,3%	88,6%	93,0%	91,0%	93,1%	90,1%
Vreemd. EU	7,5%	6,9%	6,6%	5,7%	4,8%	6,0%	6,0%	4,6%	5,4%	3,8%	5,7%
Vreemd. niet-EU	4,7%	2,9%	3,0%	6,3%	2,4%	2,7%	5,4%	2,4%	3,6%	3,1%	4,2%

De verschillende activeringsmaatregelen richten zich vaak op specifieke doelgroepen en de toegang tot de maatregelen is beperkt. Daardoor wijkt het profiel van de populaties vaak sterk af van het algemene profiel van de UWV-WZ. Bijvoorbeeld het profiel van de

¹⁴ De profielen werden gerangschikt van minder gunstig naar gunstig (op basis van het aandeel werklozen in de vergelijkingsgroep 12 maanden na de basisobservatie).

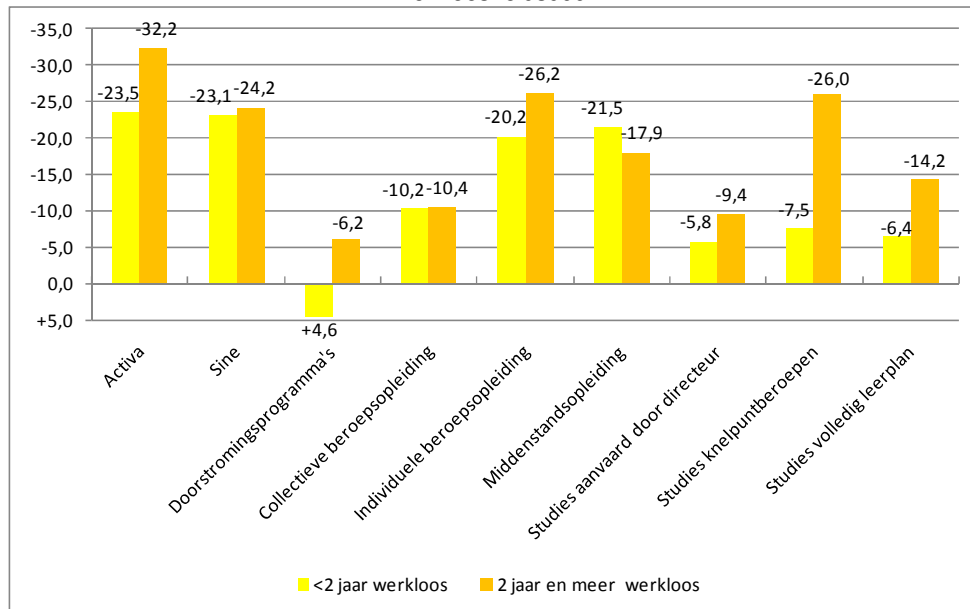
werklozen die een individuele beroepsopleiding beëindigd hebben is op een aantal vlakken gunstiger dan het profiel van de UVW-WZ (proportioneel meer kortdurig werklozen, minder laaggeschoolde werklozen, ...). Dat van de doelgroepen Activa en SINE is dan weer minder gunstig (proportioneel meer langdurig werklozen bij Activa en meer laaggeschoolden bij SINE).

Effectiviteit nochtans verschillend naargelang het profiel

Een laatste aspect dat in deze studie onderzocht werd zijn de verschillen binnen de diverse subgroepen op het vlak van effectiviteit. Globaal bekeken werd voor alle subgroepen een positief netto-effect vastgesteld, enkele uitzonderingen niet te na gesproken.

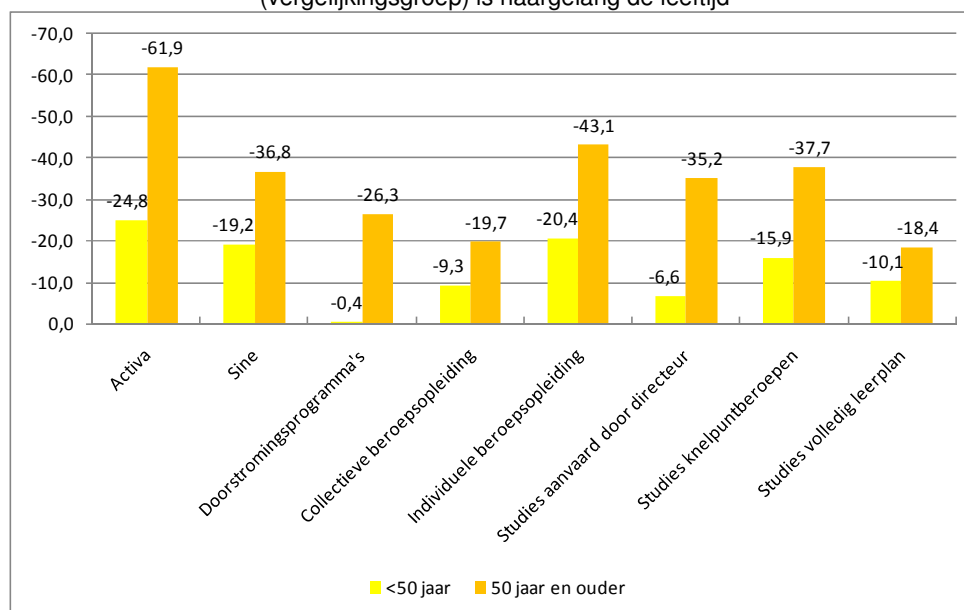
Voor een aantal kenmerken werden wel enkele opmerkelijke verschillen vastgesteld. Zo blijkt het effect van de verschillende maatregelen heel wat groter bij de subgroepen met het minst gunstige profiel op het vlak van werkloosheidsduur en leeftijd.

Grafiek 11.IV Afwijking in procentpunten van de doelgroep ten opzichte van de vergelijkgroep voor wat betreft de kans dat men een jaar na de basisobservatie (2de semester 2010) werkloos geworden of gebleven is naargelang de werkloosheidsduur

Bovenstaande grafiek laat zien dat het netto-effect van de maatregel op de terugkeerkans steeds groter is bij de langdurig werklozen (2 jaar en meer) dan bij de werklozen met een kortere werkloosheidsduur. Enkel bij middenstandsopleidingen is dat niet het geval. Bij Activa, doorstromingsprogramma's en studies die voorbereiden op een knelpuntberoep speelt dit fenomeen het meest. Zeker bij activeringsmaatregelen die zich specifiek richten op langdurig werklozen, zoals Activa, is dat een bewijs van het feit dat de maatregelen hun doel niet voorbij schieten.

Grafiek 11.V Afwijking in procentpunten van de doelgroep ten opzichte van de vergelijkingsgroep voor wat betreft de kans dat men een jaar na de basisobservatie (2de semester 2010) werkloos geworden (doelgroep) of gebleven (vergelijkingsgroep) is naargelang de leeftijd

Op het vlak van de leeftijd is het verschil tussen gunstige en minder gunstige profielen nog opmerkelijker. Het netto-effect is bij 50-plussers steeds veel groter dan bij de jongere leeftijdscategorieën. Het fenomeen doet zich voor bij elke maatregel.¹⁵ Tegelijkertijd blijken de onderzochte maatregelen de 50-plussers jammer genoeg wel het moeilijkst te bereiken. Uit tabel 11.III blijkt immers dat de 50-plussers het sterkst ondervertegenwoordigd zijn in de doelgroep ten opzichte van hun gewicht in de totale populatie UVW-WZ.¹⁶

De belangrijkste variabele waarvoor een groter effect genoteerd werd voor de subgroep met het gunstigste profiel dan voor de subgroep met het minst gunstige profiel is het studieniveau. Daar zijn het vaak de hoger opgeleiden waarvoor het verschil tussen doelgroep en vergelijkingsgroep het grootst was. Daaruit zou men kunnen afleiden dat het hebben van een zeker studieniveau de kans op slagen van de activering positief lijkt te beïnvloeden. De verschillen met de lager geschoolden zijn echter niet zo groot als bij de kenmerken leeftijd en werkloosheidsduur.

Aangestipt dient wel dat bij de analyse van de effectiviteit bij de verschillende subgroepen enig voorbehoud steeds op zijn plaats is. Het is immers mogelijk dat de 7 kenmerken op basis waarvan de vergelijkingsgroep is samengesteld niet altijd volstaan om het effect van activering op de uitstroomkans volledig te isoleren van het effect van de overige factoren.

Dat is duidelijk het geval bij 50-plussers. Aan de basis ligt het feit dat de 50-plussers die gebruik maken van activerings- of opleidingsmaatregelen per definitie kenmerken bezitten die hen onderscheiden van andere werkloze 50-plussers. We denken hierbij aan moeilijk meetbare kenmerken zoals motivatie en gezondheidstoestand, maar ook aan arbeidsmarktgerelateerde kenmerken die niet beschikbaar waren, zoals bijvoorbeeld het beroepsverleden of kennis van de arbeidsmarkt en van tewerkstellingsmaatregelen. Tot op zekere hoogte kunnen deze andere factoren ook een rol spelen bij andere subgroepen.

¹⁵ Bij middenstandsopleidingen kon geen netto-effect voor 50-plussers gemeten worden omdat de populatie 50-plussers te klein is.

¹⁶ Het aandeel 50-plussers bedraagt in de onderzochte doelgroepen globaal genomen 7,5 %, terwijl hun aandeel in de totale populatie UVW-WZ oploopt tot 20,8 %.

Daardoor wordt het effect van de maatregel soms mogelijk ietwat vertekend. Deze vertekening is echter inherent aan dit type van onderzoek, waarbij men het effect meet aan de hand van een vergelijkingsgroep. Volgens Van der Linden (2011) neemt het risico op vertekening echter af naarmate men over meer variabelen en individuen beschikt om de vergelijkingsgroep samen te stellen.¹⁷ Dat is de reden waarom we uitgebreide vergelijkingsgroepen samengesteld hebben (5 000 personen per maatregel) en alle bij de RVA beschikbare variabelen gebruikt hebben.

¹⁷ Van der Linden, B., "Principes généraux d'évaluation des effets d'un dispositif", Reflets et perspectives de la vie économique 2011/1-2